

PlattelandsOntwikkelingsPlan Provincie Antwerpen (2015-2020)

HERWERKTE VERSIE OP BASIS VAN NIEUW PDPOIII

Provincie
Antwerpen

De deputatie van de Provincie Antwerpen
Voorzitter: Cathy Berx, Gouverneur

Leden: Luk Lemmens
Ludwig Caluwé
Inga Verhaert
Bruno Peeters
Peter Bellens
Rik Röttger

Provinciegriffier: Danny Toelen
Depotnummer: D/2014/0180/36

Adres: Dienst Landbouw- en Plattelandsbeleid
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

Telefoon: 03 240 58 00
Fax: 03 240 58 79
e-mail: dlp@provincieantwerpen.be
URL: www.provincieantwerpen.be

VERBETERD RECEPT !

Het Antwerpse Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan of kortweg PPOP voor de periode 2015-2020 was al lang klaar - u had het zelfs al in uw handen - toen Vlaanderen en Europa beslisten om hier en daar nog wat aan te passen. We zijn dan ook genoodzaakt om die nieuwe richtlijnen eveneens te implementeren en er goed over te communiceren opdat u zonder fouten een beroep zou kunnen doen op financiële ondersteuning voor nieuwe projecten op het Antwerpse platteland. Wat voor u ligt is dus een nieuwe, zeg maar verbeterde versie.

Veel is er niet gewijzigd. Het eerste PPOP was een goed onderbouwd werkstuk, de synthese van een intensieve bevraging van verschillende provinciale diensten en organisaties die samen vorm geven aan een dynamisch buitengebied. Het resultaat laat zich ook vandaag nog lezen als een stevig integraal plan met ambities die over de beleidsdomeinen heen reiken.

U zult zien dat samenwerking en innovatie nog altijd centraal staan en dat we bij ons standpunt blijven dat we liever in mensen investeren dan alleen in stenen. Betrokkenheid is immers de beste garantie voor een duurzame werking. Ook het feit dat voortaan ondernemers in aanmerking komen voor een aantal subsidies moet bijdragen aan deze ambitie.

Als aandachtige lezer zult u hier en daar nog wel andere accentverschuivingen opmerken. De belangrijkste is wellicht dat we met dit PPOP dorpen de kans geven om een veerkrachtig beleid te voeren. In nauwe samenwerking met de inwoners zelf willen we daarmee tegemoet komen aan specifieke lokale noden. Gemeentebesturen, regio's of organisaties allerhande die op een onderbouwde manier willen experimenteren met nieuwe vormen van participatie tot co-creatie kunnen op onze steun rekenen.

Ik hoop dat er de komende maanden en jaren veel creatieve initiatieven en processen zullen opborrelen en ik kijk daarom met veel belangstelling uit naar al jullie nieuwe projectvoorstellen, zodat we samen kunnen bouwen aan het bruisende platteland van morgen.

Peter Bellens
*Gedeputeerde voor Plattelandsbeleid
Provincie Antwerpen*

INHOUD

Voorwoord	3
Inleiding.....	6
1 Beleidskaders.....	7
1.1 Het Vlaams plattelandsbeleidsplan	7
1.2 Provinciaal plattelandsbeleid.....	9
2 Financiering	11
2.1 Europees-Vlaams - provinciaal (PDPOIII)	11
2.2 Vlaams - provinciaal (Platteland Plus)	12
3 Omgevingskwaliteit op het platteland en platteland plus.....	13
3.1 Omgevingskwaliteit op het platteland.....	13
3.2 Platteland Plus.....	14
3.3 Inhoudelijk met voorbeelden.....	14
3.3.1 Beleving op het platteland met kansen voor streekidentiteit	14
3.3.2 Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen.....	20
3.3.3 Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland.....	22
3.3.4 Leefbare dorpen.....	24
3.3.5 Naar een functioneel wegennet op het platteland.....	26
3.4 Begunstigden	26
3.5 Toepassingsgebied	26
4 Leader.....	29
4.1 Inhoudelijk	30
4.2 Toepassingsgebied	32
4.3 Manier van aanpak.....	33
5 Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving	34

6 Procedures	36
6.1 Procedure Omgevingskwaliteit en Platteland Plus	36
6.1.1 Stap 1: aanmelding projectidee	37
6.1.2 Stap 2: provinciale KwaliteitsKamer	37
6.1.3 Stap 3: project indienen	37
6.1.4 Stap 4: technische Werkgroep	39
6.1.5 Stap 5: goedkeuring	40
6.1.6 Stap 6: bekrachtiging cofinanciering	40
6.1.7 Stap 7: projectopvolging	40
6.2 Procedure Leader	41
6.2.1 Stap 1: begeleiding	41
6.2.2 Stap 2: indienen LOS	41
6.2.3 Stap 3: technische Werkgroep	42
6.2.4 Stap 4: goedkeuring	43
6.2.5 Stap 5: bekrachtiging cofinanciering	43
6.2.6 Stap 6: PG werking	43
6.3 Procedure Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving	43
6.3.1 Stap 1: aanmelding projectidee	43
6.3.2 Stap 2: project indienen	44
6.3.3 Stap 3: technische Werkgroep	45
6.3.4 Stap 4: goedkeuring	46
6.3.5 Stap 5: bekrachtiging cofinanciering	46
6.3.6 Stap 6: projectopvolging	46
Contactgegevens	47

INLEIDING

Het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan (PPOP) schetst het kader en de voorwaarden voor het indienen van plattelandsontwikkelingsprojecten*. Dit zijn projecten, uitgevoerd door provinciale of gemeentelijke instellingen en diensten, door het middenveld en voor sommige thema's ook door rurale ondernemers, die bijdragen aan **de provinciale plattelandsbeleidsvisie**. In het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan kom je te weten wat het bredere Europese, Vlaamse en provinciale kader is voor het toekennen van subsidies aan plattelandsontwikkelingsprojecten, maar ook waar de provincie Antwerpen specifiek op wil inzetten deze programmaperiode en waarom. Verder komen alle technische aspecten betreffende plattelandsontwikkelingsprojecten aan bod, zoals hoe je een project moet indienen, welke procedures doorlopen moeten worden, cofinancieringspercentages en toepassingsgebied.

Een tweede onderdeel van dit Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan is de provinciale vertaling van het Europese LEADER verhaal. In de loop van 2014 werden in onze provincie 3 LEADER gebieden afgebakend, waar vanuit een publiek-private samenwerking gebiedsgericht aan plattelandsontwikkeling wordt gewerkt. In deze hernieuwde editie van het PPOP geven we een algemeen overzicht van de Antwerpse LEADER gebieden.

Plattelandsontwikkeling is bij uitstek een gebiedsgericht en geïntegreerd beleidsdomein, waar goede resultaten maar bereikt kunnen worden door een nauwe **samenwerking** tussen de verschillende beleidsniveaus. Dit vertaalt zich beleidsmatig in het bestaan van een Europese verordening rond plattelandsbeleid, een Vlaams PDPOIII en plattelandsbeleidsplan en een provinciaal PPOP en plattelandsbeleidsvisie. Zowel het PDPOIII als het PPOP zijn kaders voor het toekennen van subsidies, en dus een doorvertaling in prioriteiten van de achterliggende Vlaamse en provinciale beleidsdocumenten.

* Dit is een herwerkte editie van het PPOP 2015-2020. De eerste versie werd geschreven onder voorbehoud van goedkeuring van het PDPOIII door de Europese Commissie. In februari 2015 werd het PDPO III goedgekeurd, maar de ingediende maatregel "Omgevingskwaliteit" werd door de Europese Commissie sterk gewijzigd. Dit zorgde voor veel problemen bij de implementatie van deze maatregel, waardoor Vlaanderen de maatregel herschreef. Op basis van dit gewijzigd en door de EC goedgekeurd PDPOIII, werd ook het PPOP herschreven naar de huidige versie.

1. BELEIDSKADERS

1.1 HET VLAAMS PLATTELANDS- BELEIDSPLAN

Het Vlaams plattelandsbeleidsplan kwam tot stand binnen het Interbestuurlijk Plattelands-Overleg (IPO) en werd op 14 juni 2013 aan de Vlaamse regering medegedeeld. Het Vlaams plattelandsbeleidsplan is een actieprogramma voor de periode 2013-2015 en vormt samen met "Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan – visie en aanzet tot actie", een visietekst uit 2009, een beleidsplan.

Het actieplan bestaat uit acties die geïnitieerd worden vanuit het beleidsveld platteland, maar evenzeer uit acties van andere Vlaamse beleidsdomeinen die door hun impact of bij uitvoering het sectorale overschrijden. Het Vlaams plattelandsbeleidsplan zet in op complexe plattelandsthema's en/of plattelandsspecifieke lacunes binnen het reguliere beleid waar **samenwerking** tussen beleidsdomeinen en met verschillende plattelandsactoren centraal staat.

Het Vlaams plattelandsbeleidsplan heeft 6 pro-

cesmatige doelstellingen en 6 thematische doelstellingen. We zoomen hier verder in op **de thematische doelstellingen**:

- **Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen:** De open ruimte, gevormd door landbouw, bos en natuur, staat in Vlaanderen onder druk. Volgens het Ruimtemodel Landgebruik Vlaanderen (VITO), een ruimtelijk simulatiemodel ontwikkeld door VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek), zal de verstedelijking toenemen met een oppervlakte van minimaal 50.000 ha tussen 2005 en 2030 en zal Vlaanderen een areaal aan open ruimte van ongeveer 5,7 ha per dag verliezen. Naast de harde verstedelijking, is er ook zachte verstedelijking door functiewijzigingen en multifunctioneel gebruik van bestaande bebouwde en onbebouwde ruimte. Acties worden uitgewerkt rond de impact van nieuwe functies en dynamieken op het platteland (verpaarding, zonevreemde economische dynamiek,...) en rond het instandhouden

en ontwikkelen van de open ruimte tot een ontsnipperde en veerkrachtige ruimte (o.a. agrobiodiversiteit, Loket Onderhoud Buitengebied ...).

- **Naar een functioneel wegennet op het platteland:** Binnen dit thema wenst Vlaanderen te werken rond het oneigenlijk gebruik van landelijke wegen, het optimaliseren van de methodiek rond functietoekenningsplannen voor landbouwwegen en de verdere ontwikkeling van een trage wegennetwerk voor lokale mobiliteit.
- **Ondersteunen van een kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied:** Plattelandsgemeenten hebben met een ondernemersgraad van 12,7% de grootste ondernemerszin in vergelijking met andere gebieden in Vlaanderen. Deze ondernemers zijn niet alleen landbouwers, maar ook para-agrarische activiteiten, en zelfs activiteiten die helemaal niet verbonden zijn aan landbouw. Vlaanderen wil deze bestaande economische dynamiek sturen o.a. via verder onderzoek naar niet-agrarisch economisch hergebruik van bestaande agrarische gebouwen. Verder zet Vlaanderen sector-overschrijdend in op vernieuwing in de landbouwsector, zoals agroforestry, korte keten en glastuinbouw, en wil men stimulansen geven aan de paardenhouderij als nieuwe economische drager op het platteland.
- **Beleving op het platteland kansen geven met respect voor de streekidentiteit:** Het

platteland beschikt over tal van troeven die tegemoet komen aan een veranderende recreatieve vraag. Dit genereert ook economische voordelen. Verder speelt ook de identiteit van de streek een belangrijke rol in de beleevingswaarde van een plattelandsregio. Onroerend erfgoed kan een belangrijke rol spelen in de identiteit van een streek. Vlaanderen wil daarom inzetten op aangepaste infrastructuur voor recreatie: paardennetwerken, right of way**, oplossen van zonevreemdheid sportterreinen, jeugdverblijven,... en kleinschalig landelijk, niet-beschermd erfgoed. Ook gebiedsvermarkting is belangrijk om lokale ondernemers te ondersteunen.

- **Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland:** Jongeren trekken weg van het platteland op zoek naar een opleiding of werk. De vergrijzing zet zich sterker door op het platteland dan elders. Ook plattelandsarmoede vraagt een specifieke aanpak. Hierbij is mobiliteitsarmoede één van de grootste knelpunten op het platteland. Via het IPO worden adviezen opgemaakt voor de Vlaamse regering rond deze 3 doelgroepen: jongeren, ouderen en armen. Binnen dit thema wordt ook nagedacht over nieuwe woonvormen op het platteland.
- **Leefbare dorpen:** De leefbaarheid van een dorp wordt beïnvloed door fysieke en sociale factoren. Vlaanderen zet in op een regionale benadering, waarbij individuele dorpen zich ontwikkelen op basis van hun lokale potenties, en er gestreefd wordt naar voorzieningen en voorzieningencusters die kwaliteit hebben. Participatie en medezeggenschap van de lokale bevolking speelt in dit alles een belangrijke rol.

* Het Loket Onderhoud Buitengebied is een concept ontwikkeld door het Interbestuurlijk PlattelandsOverleg. Het is een instrument voor de coördinatie van het onderhoud van allerlei kleinere infrastructuren op het platteland, zoals kapelletjes, holle wegen, banken, picknickplaatsen... Het Loket identificeert de verschillende infrastructuren in een bepaald gebied, en zorgt ervoor dat het nodige onderhoud gebeurt, hetzij door het zelf aan te pakken, hetzij door het uit te besteden (bv. via sociale economie, agrobeheergroepen,...).

** Right of way is het principe waarbij je als recreant/toerist vrije doorgang hebt over bepaalde privéterreinen in de open ruimte, zoals weilanden, bossen, kasteelparken... zonder dat hier paadjes voor aangelegd hoeven te worden.

1.2 PROVINCIAAL PLATTELANDS- BELEIDSVISIE

Het plattelandsbeleid van de provincie Antwerpen zet in op de (be)leefbaarheid van de open en bebouwde ruimte door het stimuleren en initiëren van samenwerking.

Net als Vlaanderen, wil ook de provincie het prille plattelandsbeleid verankeren in een provinciale plattelandsbeleidsvisie. Daartoe werd een brede interne bevraging georganiseerd begin 2014. In de methodologie stond het concept van **samenwerking** centraal: waar zijn er nog hiaten in het huidige beleid, waar net samenwerking tussen de beleidsdomeinen de missing link vormt. Op deze manier werden 57 kansen tot samenwerking geïdentificeerd. Daarnaast werden ook gezamenlijk **kernwaarden** bepaald om een selectie te maken uit de verschillende ideeën (kruispunten) die in de loop van het proces werden verzameld.

Deze kernwaarden zijn richtinggevend, niet alleen voor de provinciale plattelandsbeleidsvisie, maar ook voor dit Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan. Daarom worden ze hieronder kort weergegeven in volgorde van belang.

Daarom worden ze hieronder kort weergegeven in volgorde van belang:

- 1. Samenwerking:** Samenwerking staat centraal in alles wat we beogen met het provinciale plattelandsbeleid. Platteland is bij uitstek een geïntegreerd beleidsdomein, waar net de samenwerking tussen eerder sectorale beleidsdomeinen centraal staat.
- 2. Gemeenschapsvormend:** Het platteland is een plek waar mensen wonen en dus sociale netwerken uitbouwen. Hierop willen we inzetten, net omdat dit in veel andere programma's niet wordt meegenomen, en het platteland zich door zijn sociaal weefsel onderscheidt van de stedelijke context.
- 3. People – planet – profit:** We geven de voorkeur aan projecten die gelijktijdig zorg dragen voor people (maatschappij), planet (omgeving, klimaat) en profit (economische rendabiliteit, efficiënt gebruik van hulpbronnen). Dit kan binnen het eigen beleidsdomein, maar gebeurt het liefst beleidsdomeinoverschrijdend (zie criterium 1).
- 4. Multifunctioneel ruimtegebruik – functieverweving:** Gezien onze ruimte zo schaars geworden is, moeten we op zoek naar multifunctionaliteit.
- 5. Impulsbeleid:** Gezien onze beperkte financiële slagkracht voeren we vanuit plattelandsbeleid via het PPOP een impulsbeleid. Op deze manier geven we letterlijk en figuurlijk ruimte aan nieuwe initiatieven (pilotprojecten). Deze projecten voeden op hun beurt weer het beleid.
- 6. Mensen zijn belangrijker dan stenen:** We streven naar projecten die bijdragen aan de leefbaarheid van dorpen, die gemeenschapsvormend zijn. We vinden het belangrijk dat als er geïnvesteerd wordt in stenen, die stenen in de eerste plaats een gemeenschapsvormend aspect hebben.
- 7. Streekgericht werken:** Onze provincie kent verschillende streken. Via ons plattelandsbeleid willen we inspelen op de eigenheid van elke streek.

De resultaten van dit proces zijn verwerkt in dit Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan. De plattelandsbeleidsvisie is terug te vinden op de provinciale website. Via dit Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan geven de plattelandsontwikkelingsprojecten mee uitvoering aan de provinciale plattelandsbeleidsvisie (figuur 1). Anderzijds willen we ook een echte plattelandswerking binnen onze provincie uitbouwen, en zo bijdragen aan een goed impulsbeleid. Daarbij willen we, in samenwerking met andere provinciale diensten en instellingen, werken rond volgende thema's:

1. multifunctioneel gebruik van de open ruimte: agrobiodiversiteit – stadslandbouw – leegstaande agrarische gebouwen
2. draagvlak voor en dus behoud van de open ruimte: landbouw- en natuureducatie, hoeve- en streekproducten, campagnes en evenementen
3. integraal dorpenbeleid voor gemeenten

2. FINANCIERING

Uitzonderlijk schetst het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan 2015 – 2020 een kader voor twee subsidiestromen, zijnde enerzijds het gebruikelijke PDPO (**PDPOIII**), een combinatie van Europese (Europees Landbouwfonds voor PlattelandsOntwikkeling), Vlaamse en provinciale middelen, en anderzijds een nieuwe financiële subsidiestroom, **Platteland Plus**, een combinatie van Vlaamse en provinciale middelen. Beide financieringsstromen moeten uitvoering geven aan de provinciale plattelandsbeleidsvisie, zij het met een andere inhoudelijke en geografische focus.

2.1 EUROPEES - VLAAMS - PROVINCIAAL (PDPOIII)

Het ProgrammaDocument voor PlattelandsOntwikkeling (PDPOIII) is de Vlaamse vertaling van de Europese plattelandsverordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor PlattelandsOntwikkeling d.d. 17/12/2013 (verordening nr.1305/2013 van het Europees Parlement en de Raad).

Het gebiedsgerichte luik van PDPOIII bestaat uit 4 grote onderdelen:

- Omgevingskwaliteit op het platteland door investeringen (vertaling van art. 20 uit de verordening)
 - » Beleving op het platteland met kansen voor streekidentiteit
 - » Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
 - » Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland
 - » Leefbare dorpen
 - » Naar een functioneel wegennet op het platteland
- OmgevingsKwaliteit op het platteland door samenwerking (vertaling van art.35 uit de verordening)
 - » Proefprojecten rond milieu, klimaat, armoede in de landbouw- en plattelandsgemeenschap, landbouwgerelateerde socio-economische projecten, toeristische projecten met landbouwlink

- » Samenwerking tussen kleinschalige marktdeelnemers m.b.t. ontwikkeling en vermarkting van toeristische diensten (enkel voor kleine micro-ondernemingen)
- » Horizontale en verticale samenwerking in de keten voor oprichten en ontwikkelen korte ketens (max. 1 intermediair), lokale markten (max. 50km) en afzetbevordering
- » Gezamenlijke actie klimaatmitigatie en adaptatie, milieuprojecten
- » Horizontale en verticale samenwerking in de duurzame levering van biomassa voor gebruik in voeding en energieproductie en industriële processen
- » Diversificatie van landbouw naar gezondheidszorg, sociale integratie, CSA's, educatie over milieu en voedsel
- » Samenwerkingsprojecten rond erfgoed
- » Samenwerkingsprojecten rond armoede
- Leader (vertaling van art. 42-44 uit de verordening)
- Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving (vertaling van art. 35 uit de verordening).

In wat volgt worden de maatregelen OmgevingsKwaliteit door investeringen en OmgevingsKwaliteit door samenwerking samen 'OmgevingsKwaliteit' genoemd.

Binnen het gebiedsgerichte luik van PDPOIII werken de provinciebesturen in een partnerschap met de Vlaamse minister bevoegd voor Plattelandsbeleid en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) als bevoegde beheersdienst, de lokale besturen en andere actoren aan het gebiedsgerichte plattelandsbeleid. Dit vindt o.a. zijn verankering in het Provinciaal Management Comité, het besluitvormingscomité voor projectvoorstellen, dat evenwichtig is samengesteld uit vertegenwoordigers van Vlaanderen, de provincie

en de gemeentebesturen. Via dit Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan maakt de provincie Antwerpen een verdere gebiedsgerichte vertaling van PDPOIII. De provincie opteert ervoor om deze vertaling een agrarische focus te geven, gezien het belang dat hieraan gehecht wordt vanuit Europa en Vlaanderen, en gezien de herkomst van de financiële stromen. Verder zetten we met dit PPOP ook in op de ondersteuning van een dorpenbeleid door participatietrajecten en concrete dorpskernvernieuwingen, die voortvloeien uit participatietrajecten, te subsidiëren.

2.2 VLAAMS - PROVINCIAAL(PLATTELAND PLUS)

Plattelands Plus is een tweede subsidiestroom voor plattelandsontwikkelingsprojecten. De provincie opteert ervoor om binnen Plattelands Plus inhoudelijk breed te gaan. Ook geografisch is er binnen Plattelands Plus meer mogelijk.

Figuur 1: Verhouding plattelandsvisie en Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan

3.

OMGEVINGS- KWALITEIT OP HET PLATTELAND VS PLATTE- LAND PLUS

Zowel Omgevingskwaliteit (OKW) als Platteland Plus (P+) spelen in op dezelfde trends, alleen worden ze in Omgevingskwaliteit vertaald naar projecten met een agrarische focus of investeringsprojecten in dorpen. De focus van Platteland Plus is breder. Daarom worden ze hieronder samen behandeld, maar wordt per thema in het item 'type projecten' wel telkens duidelijk aangeduid welk type projecten onder welk subsidiekanaal thuishoort. De projecten onder OKW worden dan nog verder opgesplitst in OKW door investeringen en OKW door samenwerking, op basis van wat in de verordening mogelijk is en op basis van het type projecten dat we verwachten. Gezien OKW en P+ administratief bijna identiek verlopen, hopen we zo een duidelijk verhaal te vertellen aan promotoren. Gezien de complexiteit van de verschillende subsidiekanaalen is het wel aangewezen elk projectidee in een vroeg stadium af te stemmen met het Provinciaal Steunpunt Platteland, het contactpunt inzake plattelandssubsidies bij de provincie.

Inhoudelijk komen er in Platteland Plus een aantal thema's bij t.o.v. Omgevingskwaliteit. Daarom wordt

eerst kort ingezoomd op de grote lijnen of thema's van de 2 financiële stromen, alvorens de inhoud verder uit te diepen.

3.1 OMGEVINGSKWALITEIT OP HET PLATTELAND

De maatregelen 'Omgevingskwaliteit op het platteland' door investeringen en door samenwerking zijn Vlaamse vertalingen van respectievelijk artikels 20 en 35 uit de Europese verordening rond plattelandontwikkeling. De cofinanciering bestaat dan ook uit Europese (50%), Vlaamse (25%) en provinciale (25%) middelen. De provincie Antwerpen opteert er voor om de agrarische focus, aangegeven door de Vlaamse minister bevoegd voor plattelandbeleid, voor het gebiedsgerichte luik van PDPOIII verder te zetten, door gericht in te zetten op een **agrarische vertaling** van de Vlaamse submaatregelen. Verder wordt alleen ingezet op die Vlaamse maatregelen waar we menen het verschil te kunnen maken met de beperkte middelen uit deze maatregelen. Ook de versterkte inzet op dorpen wordt meegenomen.

Onder de maatregel 'Omgevingskwaliteit door investeringen' kunnen enkel investeringsprojecten ingediend worden. Dit zijn projecten waarvan de totale projectkost voor 50% of meer uit investeringskosten bestaat. Enkel de rubrieken investeringskosten en externe prestaties zijn subsidiabel. Voor de maatregel 'Omgevingskwaliteit door investeringen' krijgen we daardoor volgende thema's, waarrond projecten kunnen worden ingediend:

- Beleving op het platteland kansen geven met respect voor streekidentiteit
 - » Bevorderen van toeristische activiteiten
 - » Instandhouding en opwaardering van het landelijk agrarisch erfgoed
 - » Landbouw- en plattelandseducatie
 - » Korte keten – hoeve- en streekproducten
 - » Duurzame energie en klimaatadaptatie
- De open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
 - » Gebiedsgerichte oefening naar economische activiteiten in voormalig agrarische gebouwen (met als gevolg herbestemming van boerderijen/landschapsinpassing van site na sloop)
- Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland
 - Sociale economie op landbouwbedrijven
 - » Landbouw- en plattelandsarmoede
- Leefbare dorpen
 - » Herbestemmen oude agrarische infrastructuur naar nieuwe gebruiksfuncties
 - » Dorpskernvernieuwing met een participatietraject

Onder de maatregel 'Omgevingskwaliteit door samenwerking' kunnen enkel dienstverleningsprojecten, of projecten waarvan de totale projectkost niet meer dan 50% investeringskosten bevat. Bovendien moet in deze projecten een samenwerking worden gerealiseerd tussen verschillende actoren of besturen. Voor de maatregel 'OKW door samenwerking' krijgen we daarom volgende thema's waarop kan ingezet worden met projecten:

- Beleving op het platteland met kansen voor streekidentiteit
 - » Bevorderen van toeristische activiteiten
 - » Instandhouding en opwaardering landelijk agrarisch erfgoed
 - » Basiskwaliteiten op het platteland
 - » Landbouw- en plattelandseducatie
 - » Landbouwverbreding
 - » Korte keten – hoeve- en streekproducten
 - » Duurzame energie en klimaatadaptatie
- Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
 - » landschapsintegratie van landbouwbedrijven en paardenhouderijen
- Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland
 - » Landbouwgerelateerde sociale economie
 - » Groene Zorg
 - » Armoede in de landbouw- en plattelandsgemeenschap

3.2 PLATTELAND PLUS

'Platteland Plus' (P+) is een subsidiestroom bestaande uit Vlaamse (50%) en provinciale (50%) middelen, die een extra impuls moet geven aan het Antwerpse platteland. Gezien we hier het Europese en Vlaamse PDPOIII-kader niet dienen te volgen, opteren we ervoor om inhoudelijk breder te gaan. Verder komen hier ook projecten met agrarische focus of dorpskernvernieuwingen, die omwille van hun ligging niet kunnen in Omgevingskwaliteit door investeringen, in aanmerking (investeringsprojecten in lichtgroene gemeenten, zie verder). Analoot aan OKW wordt hieronder een overzicht gegeven van de inhoudelijke maatregelen en submaatregelen waaronder projecten kunnen worden ingediend:

- Beleving op het platteland kansen geven met respect voor streekidentiteit
 - » Bevorderen van toeristische activiteiten
 - » Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed
 - » Basiskwaliteiten op het platteland
 - » Korte keten – hoeve- en streekproducten
 - » Duurzame energie en klimaatadaptatie
- Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland
 - » Armoede in de plattelandsgemeenschap
- Leefbare dorpen
 - » Lokale voedselstrategieën
 - » Begeleiding bij ombouw leegstaande gebouwen
 - » Participatietrajecten om te komen tot een dorpsontwikkelingsstrategie of dorpskernvernieuwing
 - » 'Brede' basisvoorzieningen in dorpen
 - » Verenigingsleven op het platteland (jongeren-cultuur, vrijwilligerswerk)
- Naar een functioneel wegennet op het platteland
 - » Trage Wegen

3.3 INHOUDELIJK MET VOORBEELDEN

3.3.1 Beleving op het platteland met kansen voor streekidentiteit

Bevorderen van toeristische activiteiten

Vrije tijd is een basisbehoefte geworden. Beleving wordt steeds belangrijker; we evolueren naar een betekenis-economie. Beleving en betekenis zijn ook belangrijk op kleinschalig en lokaal niveau (hoevetoe-risme, eenvoudig recreëren op het platteland, korte uitstapen...). De omgeving die gebruikt wordt is bij voorkeur groen. De vraag naar recreatieve mogelijkheden op het platteland neemt dan ook toe.

▼ Voorbeeldproject: Toeristische onthaalpoort met landbouwthematiek in Peer (provincie Limburg)

© Bie De Busser

Door het beleven van de open ruimte wordt draagvlak en dus waardering gecreëerd voor onze schaarse open ruimte en zijn verscheidene functies (voedselproductie, landschap, klimaatadaptatie,...).

De fiets-, wandel- en ruitersnooppuntennetwerken in onze provincie zijn intussen gerealiseerd. De knooppuntennetwerken kunnen echter nog

gekoppeld worden aan het landbouw- en plattelandsverhaal, om er zo beleving of betekenis aan te koppelen. We moeten dan wel rekening houden met de verwachte toename van het mobiele internet (interactieve tools rond landbouwthema's). Bovendien zou het verder openstellen van de open ruimte op het platteland (natuur, bos en landbouw) voor toeristen en recreanten een extra belevings- en betekeniswaarde opleveren. Dit is de zogenoemde 'right of way'.

Onder deze submaatregel kunnen zowel projecten binnen Omgevingskwaliteit (OKW) als binnen Platteland Plus (P+).

Type projecten OKW door investeringen

- Ontwikkeling van **vernieuwende interactieve tools rond landbouwthema's** langs recreatieve netwerken, inspelend op de verwachte toename van het mobiele internet.
- Ontwikkeling van **vernieuwende concepten rond landbouwbeleving** langs recreatieve netwerken
- Het inrichten van toeristische onthaalpoorten **met landbouwthematiek**.

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten die bijdragen aan toerisme op het platteland door het realiseren van recreatieve doorgangen en **recreatief medegebruik** van landbouwgebied. Dit wil niet zeggen het aanleggen van nieuwe route-infrastructuren. Deze projecten kunnen enkel ingediend worden door micro-ondernemingen, tenzij het pilootprojecten betreft met een experimenteel karakter waarvan de resultaten verspreid worden.
- Proefprojecten rond **vernieuwende interactieve tools rond landbouwthema's** langs recreatieve netwerken, inspelend op de verwachte toename van het mobiele internet, **vernieuwende concepten rond landbouwbeleving** of het

opleiden van landbouwers tot **streekambassadeurs**. Proefprojecten moeten experimenteel zijn en de resultaten moeten verspreid worden.

- Proefproject rond het recreatief gebruik van bufferzones voor agrobiodiversiteit langs waterlopen. Proefprojecten moeten experimenteel zijn en de resultaten moeten verspreid worden.

Type projecten P+

- Projecten die bijdragen aan toerisme op het platteland door het realiseren van recreatieve doorgangen en **recreatief medegebruik van de open ruimte, anders dan landbouw (bos, natuur)**. Dit wil niet zeggen het aanleggen van nieuwe route-infrastructuren.
- Ontwikkeling van **vernieuwende interactieve tools rond plattelandsthema's** langs recreatieve netwerken, inspelend op de verwachte toename van het mobiele internet.
- Creëren van **rustplaatsen met meerwaarde**, geïntegreerd in de omgeving, langs recreatieve netwerken.

3.3.1.1 Instandhouding en opwaardering van het landelijk (agrarisch) erfgoed

Mensen gaan op het platteland op zoek naar haar typische kenmerken, zoals rust, openheid en authenticiteit. Erfgoedelementen (een kapelletje, een oude lindeboom, een karakteristieke dreef..., maar ook kasteelparken, landgoederen,...) dragen bij aan de identiteit van het dorp of de regio. Ook onroerend erfgoed kan een belangrijke rol spelen in de identiteit van een streek.

Onder deze submaatregel kunnen zowel projecten binnen Omgevingskwaliteit als binnen Platteland Plus.

▼ Voorbeeldproject: Typische drevenstructuur in Merksplas kolonie

© Stichting Kempens Landschap vzw

▼ Begrazing in Merksplas kolonie

© Stichting Kempens Landschap vzw

Type projecten OKW door investeringen

- Het herstellen en instandhouden van **typische agrarische en rurale erfgoedelementen**, zoals molens, schuren, ijskelders, bakhuisjes.
- Gebiedsgerichte aanpak van **landschapsherstel** in voormalige landbouwontginningsgebieden bv. Malou in Balen, kolonies Merksplas en Wortel. Onder OKW door investeringen kan dit type van project enkel als investeringsproject.

Type projecten OKW door samenwerking

- Dienstverleningsprojecten rond de **typische agrarische en rurale erfgoedelementen**, zoals molens, schuren, ijskelders, bakhuisjes bv. project waarin verschillende rurale erfgoedelementen in een gebied samen met de bevolking worden geïnventariseerd, waarna bepaalde elementen samen hersteld worden. Het immaterieel erfgoed kan hier eventueel aan gekoppeld worden (legenden, liedjes...). Immaterieel erfgoed kan dus enkel indien gekoppeld aan materieel erfgoed.
- Gebiedsgerichte aanpak van **landschapsherstel** in voormalige landbouwontginningsgebieden bv. Malou in Balen, kolonies Merksplas en Wortel.

- Projecten die het levend erfgoed* mee helpen in stand te houden bv. begrazingsprojecten met oude schapenrassen.

Type projecten P+

- Het herstellen en instandhouden van kleine beeldbepalende (niet-agrarische) elementen op het platteland bv. een lindeboom.
- Het stimuleren van het beheer van kleine erfgoedobjecten door plattelandsbewoners.
- Het invullen en herbestemmen van leegstaande

* Levend erfgoed wordt hier letterlijk bedoeld, dus oude dieren- of plantenrassen, niet immaterieel erfgoed, zoals verhalen.

gebouwen met landschappelijke- of erfgoedwaarde. Hierbij is de lokale inbedding en de betrokkenheid van de lokale bevolking een voorwaarde. Basisinfrastructuur, zoals parochiezalen, en ondersteuning door studie bureaus wordt niet gefinancierd.

- Landschapsherstel van beschermde landschappen en kasteeldomeinen, zoals Brechtse Heide, die zorgen voor belevingswaarde van de open ruimte.

3.3.1.2 Basiskwaliteiten op het platteland

Ons platteland wordt niet alleen gekenmerkt door uitgestrekte landbouwgebieden. Ook bossen en water zijn belangrijke dragers van de open ruimte in onze provincie (28% van de open ruimte in onze provincie is bos). Verder herbergt ons platteland 2 stiltegebieden (De Liereman in Oud-Turnhout en de Schelde-oeveren in Bornem) die wel zijn afgebakend, maar waar verder recreatief-toeristisch weinig op wordt ingezet. Open ruimte is dus een basiskwaliteit van het platteland, die maar gegarandeerd kan worden door een gecoördineerde aanpak.

- ▼ **Voorbeeldproject: De Liereman, één van de stiltegebieden in onze provincie.**

© Willy Verbruggen

Onder deze submaatregel kunnen projecten ingediend worden via Omgevingskwaliteit door samenwerking en Platteland Plus.

Type projecten Omgevingskwaliteit door samenwerking

- Projecten die zorgen voor de ontwikkeling van duurzame modellen voor het beheer van de open ruimte met betrokkenheid van de landbouwsector.

Type projecten P+

- Projecten die zorgen voor de ontwikkeling van duurzame modellen voor het beheer van de open ruimte, maar waar niet onmiddellijk win-wins zijn voor de landbouwsector.
- Projecten die de stiltegebieden in onze provincie gebruiken voor het grote publiek als luxeproduct bv. stiltewandeling, koppeling met de welzijnssector, teambuilding in stiltegebieden.
- Projecten die de gemeenschapswaarde van bossen in de verf zetten bv. het organiseren van "nieuwe" boswandelingen in samenwerking met privé-eigenaars en bosbeheer, een campagne 'Plant je eigen pensioenboom', om bij jong en oud bewustzijn te creëren voor de levenscyclus van een boom en zijn symbiotische relatie met de mens. We cofinancieren hier enkel innovatieve pilootprojecten, waar samenwerking het verschil maakt.
- Projecten die werken rond draagvlak voor waterlopen als drager van de open ruimte bv. vistrap met educatief aspect, recreatie op en langs waterlopen,...

3.3.1.3 Landbouw- en plattelandseducatie

Door de schaalvergroting in de landbouw (minder, maar grotere bedrijven) is er een tendens tot vreemding van de maatschappij van de landbouw. Mensen beseffen niet meer waar hun melk vandaan komt, of dat tomaten in serres groeien. Initiatieven

rond landbouw- en plattelandseducatie kunnen een belangrijke rol spelen in het terug verbinden van de landbouw met de maatschappij. Hierbij moet gestreefd worden om een zo groot mogelijke doelgroep te bereiken op een vernieuwende manier. Onder deze submaatregel kunnen zowel projecten binnen OmgevingsKwaliteit als Platteland Plus.

Type projecten OmgevingsKwaliteit door investeringen

- Het ontwikkelen van vernieuwende landbouw-educatieve concepten bv. app die bij elk product in de supermarkt een filmpje toont over het productieproces en de herkomst.

Type projecten OmgevingsKwaliteit door samenwerking

- Het ontwikkelen van vernieuwende landbouw-educatieve concepten als diversificatie van het landbouwbedrijf.
- Het begeleiden van landbouwers richting landbouweducatie als verbredingsstrategie.

Platteland Plus

- Samenwerking rond landbouw- en milieueducatie bv. uitwerken van gezamenlijke arrangementen voor doelgroepen.

Voorbeeldproject: The Question Mark geeft informatie over gezondheid, milieu en dierenwelzijn van voeding.

3.3.1.4 Landbouwverbreding

De eerder aangehaalde trend van vervreemding van de maatschappij van de landbouwsector kan niet alleen getackeld worden via landbouweducatie, maar ook via verbredende initiatieven van de landbouwer zelf. Een verbredingsstrategie kan maar waardevol zijn vanuit plattelandsoogpunt, als hij net zorgt voor een verbindend element tussen de maatschappij en de sector. Daarbij is het dus belangrijk dat

de landbouwactiviteit op zich blijft bestaan. Onder deze submaatregel kunnen enkel projecten binnen OmgevingsKwaliteit door samenwerking.

Type projecten OKW door samenwerking

- Begeleiding van landbouwers naar vernieuwende vormen van landbouwverbreding, maar ook het uitwerken door landbouwers zelf van vernieuwende landbouwverbredende concepten
- Begeleiding van landbouwers naar het mee realiseren van biodiversiteitsdoelstellingen (agrobiodiversiteit ruim bekeken) vanuit een gebiedsvisie.

▼ De weilandgames op de Sint-Jozefhoeve in Balen

© Rurant vzw

3.3.1.5 Korte Keten – Hoeve- en Streekproducten

Local is het nieuwe global. Mensen willen terug weten waar hun voedsel vandaan komt, en vinden het een meerwaarde als ze producten kunnen consumeren uit hun spreekwoordelijke achtertuin, cfr. het grote succes van de vergeten groenten, samen tuinen, gemeenschapslandbouw... Deze trend van back to basics speelt op dit ogenblik vooral rond de meer verstedelijkte gebieden, maar het valt te verwachten dat ook in plattelandskernen een dergelijke evolutie zal plaats vinden.

Belangrijk is ook dat lokale producten mensen meer doen nadenken over hun eigen consumptiepatroon en -gewoontes, waardoor de stap kan gezet worden naar gevarieerder en bewuster eten. Er liggen veel kansen in het voorzien van lokale voeding voor kansengroepen, zoals jongeren of ouderen, zeker gezien de vergrijzing zich sterker doorzet op het platteland dan in de stad.

Onder deze submaatregel kunnen zowel projecten binnen OmgevingsKwaliteit als binnen Platteland

▼ De Veldekenshoeve: multifunctionele food hub in Turnhout

Plus. Voor de projecten onder de maatregel OmgevingsKwaliteit heeft een toeleveringsketen maximaal 1 intermediair tussen landbouwer en consument, en is de afzet van een lokale markt binnen een maximale straal van 50km gelegen.

Type projecten OKW door investeringen

- Het opzetten van multifunctionele food hubs* tussen kleinschalig verstedelijkte dorpskernen op het platteland en hun hinterland. Binnen deze maatregel gaat het om investeringsprojecten, gerelateerd aan food hubs bv. de aankoop van computersoftware om een digitale food hub te creëren of de renovatie van een oude hoeve om als fysieke food hub te fungeren.

Type projecten OKW door samenwerking

- Het opzetten van multifunctionele food hubs tussen kleinschalig verstedelijkte dorpskernen op het platteland en hun hinterland. Onder deze

* Food hubs is een verzamelnaam voor initiatieven die burgers terug verbinden met de oorsprong van hun voedsel. Dit kan in een fysieke locatie, zoals een oude hoeve in de stadtrand waar lokale producten verkocht worden, maar dit kan ook via digitale systemen of andere.

maatregel gaat het om dienstverleningsprojecten, waarbinnen het opbouwwerk gebeurt om te komen tot een goed functionerende food hub, zoals het contacteren en samenbrengen van landbouwers en het promoten van de food hub naar potentiële consumenten.

- Het begeleiden en ondersteunen van landbouwbedrijven om in te zetten op de groeiende vraag naar lokale voedselvoorziening en korte keten.
- Het stimuleren van openbare voorzieningen (kinderopvangcentra, rusthuizen,...) om lokale producten/hoeveproducten te gebruiken in hun catering, o.a. door het ontwikkelen van nieuwe distributieconcepten.
- Het stimuleren van lokale overheden om kennis te vergaren over de mogelijkheden rond korte keten.

Type projecten P+

- Projecten die inzetten op het exploiteren van korte-ketenproducten uit bossen bv. plukken van bessen uit bossen, lokale verkoop van houtproducten uit lokale bossen.

3.3.1.6 Duurzame energie en klimaatadaptatie

Het klimaat zal veranderen de komende jaren, er is geen weg meer terug. Iedereen zal zich moeten aanpassen aan deze veranderende realiteit. Verwacht wordt dat vooral water een probleem zal worden, in die zin dat er meer neerslag zal vallen in korte periodes, met meer overstromingen tot gevolg.

Anderzijds zal het gewijzigd klimaat ook een impact hebben op de biodiversiteit: bepaalde (invasieve) soorten zullen gaan floreren, terwijl andere onder druk komen.

Tegelijk moeten we ook blijvend inzetten op nieuwe en duurzame energievormen, ook op het platteland. Ruimtelijk, maar vooral maatschappelijk, creëert dit de nodige problemen, omdat het een bijkomende ruimteclaim legt op het platteland bv. buurtprotest tegen windmolens, vergistingsinstallaties...

Onder deze submaatregel kunnen zowel projecten binnen OmgevingsKwaliteit als binnen Platteland Plus.

Type projecten OKW door investeringen

- Waterretentiebekkens multifunctioneel inrichten en gebruiken, in afstemming met de landbouwsector.

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten rond hoe landbouwers gebiedsgericht aan waterretentie kunnen doen.
- Maatschappelijk draagvlak en gemeenschappelijk belang (win-wins) creëren rond nieuwe energievormen (opzetten van energiecoöperaties, begeleiding van landbouwers in energieverbreiding...) bij landbouwers en burgers.
- Waterretentiebekkens multifunctioneel gebruiken, in afstemming met de landbouwsector.
- Projecten rond agrobiodiversiteit als proefpro-

- ▼ Voorbeeldproject: realisatie van een waterretentiebekken dat in de winter gebruikt wordt als schaatsspiste, en ook belangrijk is voor de lokale fauna en flora, te Leest (Mechelen, ANB)

© Wim De Maeyer

ject, met experimenteel karakter en verspreiding resultaten of als gezamenlijke actie rond milieu-projecten.

- Nieuwe vormen van duurzame energie als verbredingsstrategie.

Type projecten P+

- Maatschappelijk draagvlak creëren rond nieuwe energievormen zonder een link met landbouw bij burgers (energiecoöperaties,...).
- Multifunctionele inrichting en gebruik van waterretentiebekkens, waar geen link is met landbouw.

3.3.2 Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen

3.3.2.1 Landschapsintegratie van landbouwbedrijven en paardenhouderijen

De landbouw heeft als economische sector een belangrijke ruimtelijke impact op het platteland. Bedrijfsgebouwen dienen zo goed als mogelijk geïntegreerd te worden in het landschap. Dit gaat verder dan de reguliere provinciale werking rond erfbeplanting. Het volledige landbouwbedrijf dient geïntegreerd te worden in het landschap.

De paardensector neemt hierbij een speciale plaats in. De verpaarding zet zich stilaan verder in onze provincie en is een transformatie met een belangrijke ruimtelijke impact.

Onder deze submaatregel kunnen enkel projecten binnen Omgevingskwaliteit door samenwerking.

▼ Voorbeeldproject: Publicatie Paard in Landschap: Ruimte voor Paarden van de provincie Limburg

© Leen Dierckx

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten die landbouwers aanzetten tot een betere landschappelijke integratie van hun bedrijf (inclusief gronden).
- Projecten die individuele paardenhouderijen (geen maneges) aanzetten tot een betere landschappelijke integratie van hun bedrijf (inclusief gronden).

3.3.2.2 Gebiedsgerichte oefening m.b.t. economische activiteiten in leegstaande gebouwen, eventueel gekoppeld aan een herbestemming van het gebouw of landschapsinpassing van de site na sloop

Een inventarisatie, uitgevoerd door het ILVO in opdracht van de provincie Antwerpen (2013), toont aan dat 85% van de geregistreerde activiteiten in het agrarisch gebied in onze provincie niet-agrarisch van aard zijn. 23% van de ondernemingen in het agrarisch gebied in onze provincie voert enkel agrarische activiteiten uit, 63% enkel niet-agrarische activiteiten en 14% gemengde activiteiten. Er is een hogere dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen in het zuiden van onze provincie. De dichtheid van

niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van een gemeente is vaak groter wanneer er een grotere dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie is in die gemeente. Ook leegstaande niet-agrarische bebouwing geeft kansen op het platteland.

Onder deze maatregel kunnen projecten binnen Omgevingskwaliteit door investeringen en binnen Platteland Plus van zodra er een Vlaams wetgevend kader is.

Vlaanderen (beleidswerkgroep Ruimte Vlaanderen) werkt aan een wetgevend kader. De provincie Antwerpen volgt dit op, op basis van eerder vernoemde ILVO-studie, en tekent op basis hiervan een eigen beleid uit. Van zodra het Vlaamse kader er is, kunnen onder dit thema projecten ingediend worden. Projecten die volgens het huidig regelgevend kader nu al kunnen (wet op de functiewijzigingen), kunnen wel ingediend worden.

Type projecten OKW door investeringen

Projecten rond de inventarisatie in een gebied van het aantal leegstaande agrarische gebouwen in de open ruimte en de mogelijkheid van hergebruik of afbraak, participatietrajecten met plaatselijke bevolking rond leegstaande hoeves... Aan deze inventarisatieoefening kan een concrete investering gekoppeld worden, zoals een herbestemming van een boerderij of een landschapsinpassing van een site na sloop, maar deze is niet verplicht.

Type projecten P+

Projecten rond de inventarisatie in een gebied van het aantal leegstaande niet-agrarische gebouwen in de open ruimte en de mogelijkheid van hergebruik of afbraak, participatietrajecten met plaatselijke bevolking rond leegstaande gebouwen... Aan deze inventarisatieoefening kan een concrete investering gekoppeld worden, zoals een herbestemming van een bedrijf of een landschapsinpassing van een site na sloop, maar deze is niet verplicht.

3.3.3 Aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland

3.3.3.1 Landbouwgerelateerde sociale economie

Vlaanderen is rijk aan initiatieven voor sociale economie. Voor de organisaties in de sociale economie is het nastreven van winst geen doel op zich. De dienstverlening aan de samenleving en werk voor kansengroepen is belangrijker. Er bestaat een grote diversiteit binnen de sector van de sociale economie. In Vlaanderen kennen we o.a. ondernemingen als kringloopwinkels, beschutte werkplaatsen en sociale werkplaatsen, maar ook nieuwere initiatieven zoals seniorenzorg, energiesnoeiers, groenwerkers en fietspunten.

In eerste instantie biedt de sector tewerkstellingskansen aan personen die minder sterk staan op de klassieke arbeidsmarkt dan anderen of niet de kansen krijgen waar ze recht op hebben. Hiertoe behoren vooral allochtonen, langdurig werklozen, laaggeschoolde werklozen, kortgeschoolden, ouderen en arbeidsgehandicapten. De sociale economie zou niet kunnen bestaan zonder subsidies vanuit de verschillende overheden. Landbouwbedrijven maken hier nog onvoldoende gebruik van of kennen nog onvoldoende de kansen die sociale economie ook voor hun bedrijf in petto heeft.

Onder deze maatregel kunnen enkel projecten binnen OmgevingsKwaliteit.

Type projecten OKW door investeringen

- Projecten die zorgen voor aanpassingen aan landbouwbedrijven, met als doelstelling sociale economie toe te laten (bv. huisvesting sociaal zwakkeren,...). Individuele ondernemers kunnen geen projecten indienen, dus dit kan enkel voor landbouwbedrijven in gemeenschapsbezit.

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten waarin landbouwers of andere ondernemers zelf met landbouwgerelateerde sociale economie starten op hun bedrijf (bv. huisvesting sociaal zwakkeren, aangepast werkmateriaal,...).
- Projecten die landbouwers stimuleren om met sociale economie aan de slag te gaan.

3.3.3.2 Groene Zorg

Het Steunpunt Groene Zorg brengt zorgvragers en zorgaanbieders met elkaar in contact en zorgt voor startersbegeleiding en subsidieverlening. Typisch voor Vlaanderen is de één-op-één relatie tussen de landbouwer en de zorgvrager. Een verdere verbreding en professionalisering van de sector dringt zich op, waarbij ook commerciële zorgboerderijen (zorgboerderijen die hun inkomen bijna volledig uit de zorg halen) ontstaan.

Vlaanderen telt 775 zorgboerderijen, daarvan liggen er 174 in onze provincie. Bij Steunpunt Groene Zorg waren er in 2013 239 aanmeldingen uit de provincie Antwerpen, waarvan er 157 gematched werden met een zorgboerderij.

Onder deze maatregel kunnen enkel projecten binnen OmgevingsKwaliteit door samenwerking. Het betreft ondersteuningsprojecten, die niet onder de reguliere werking van de vzw Steunpunt Groene Zorg vallen.

▼ Groene Zorg zorgt voor een zinvolle dagbesteding

© Willem Rombaut

3.3.3.3 Armoede in de landbouw- en plattelandsgemeenschap

Armoede op het platteland blijft een verdoken problematiek, ook in onze provincie. Op het platteland liggen de armoedepercentages lager dan in de stad, maar sommige groepen lopen meer risico (ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen). De tendens van terugtrekkende voorzieningen en diensten verzwakt het sociaal netwerk van de armen op het platteland verder. De campagne 'Armoede (op den) buiten' van Welzijnsvzw haalt als belangrijkste knelpunten aan: terugtrekkende (overheids)diensten en voorzieningen (bank, flexibele kinderopvang, secundair onderwijs, duurder basisproducten, nieuwe ontmoetingsplaatsen...) – mobiliteit (afhankelijkheid van openbaar vervoer) – lokaal armoedebeleid (samenwerking gemeenten en middenveld, participatie armen) – huisvesting (beperkt aanbod sociale (huur)woningen en lagere kwaliteit (huur)woningen). Landbouwers kunnen oplossingen aanreiken voor mensen in armoede, bv. door tewerkstelling te creëren, maar bevinden zich soms ook zelf in armoede. Boeren op een Kruispunt vzw zorgt voor deze boeren in nood.

Binnen deze maatregel kunnen zowel projecten binnen Omgevingskwaliteit (indien een relatie met landbouw) als binnen Platteland Plus. Belangrijk hierbij is dat armoede wordt aangepakt vanuit het idee van samenwerking tussen beleidsdomeinen. Verder dienen deze projecten ook een structurele verankering te kunnen garanderen.

Type projecten OKW door investeringen

- Inrichting van een zelfoogstboerderij specifiek voor de doelgroep van kansarmen.
- Inrichting van een sociaal restaurant, dat bevoorrad wordt door lokale landbouwers.

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten die groene-zorgverleners ondersteunen in verdere verbreding van de zorg: specifieke doelgroepen (kinderen, ouderen, mindervaliden,...), ondernemers in de groene sector, ...
- Projecten die zorgen voor een professionalisering van de sector door aangepaste samenwerkingsmodellen op te zetten tussen zorgvragers en -aanbieders.
- Projecten die groene-zorgaanbieders helpen om met vrijwilligers te werken: opleiding en vorming van vrijwilligers, rekrutering en selectie van vrijwilligers,...

Type projecten OKW door samenwerking

- Projecten die zorgen voor gezond lokaal voedsel voor armen bv. via sociale restaurants,...
- Projecten die de tewerkstelling van ongekwalificeerde jongeren op landbouwbedrijven bevorderen.
- Projecten die zich specifiek richten op armoede bij landbouwers, aanvullend op de werking van Boeren op een Kruispunt.

Type projecten P+

- Projecten die zorgen voor sociale voorzieningen met aandacht voor armen.
- Projecten die netwerken met vrijwilligers inzetten om armen te informeren, te ondersteunen, te signaleren (bv. Nestor in West-Vlaanderen: zorgnetwerk van 5 gemeentelijke OCMW's en vrijwilligers).
- Projecten die zorgen voor een vermaatschappelijking van de zorg.
- Projecten die zorgen voor aangepast vervoer voor kansengroepen.

3.3.4 Leefbare dorpen**3.3.4.1 Lokale voedselstrategieën**

Lokale voedselstrategieën, zoals volkstuinten of gemeenschapslandbouw, zorgen ervoor dat mensen terug voeling krijgen met hun voeding, en dus met de landbouw. Verder hebben ze ook een belangrijk gemeenschapsvormend aspect: in een volkstuin leren allochtonen, ouderen en anderen van elkaar over teeltwijzen, producten en recepten, wat leidt tot wederzijds respect en integratie. Onder leefbare dorpen willen we vooral inzetten op het gemeenschapsvormende aspect van lokale voedselstrategieën.

Binnen deze maatregel kunnen enkel projecten binnen Platteland Plus.

We werken hierbij aanvullend op de subsidies van VLM voor volkstuinten.

Type projecten P+

- Het inrichten van multifunctionele volkstuinten, bv. gekoppeld aan een speelterrein in een woonwijk.
- De ontwikkeling van (internet)applicaties die zorgen voor uitwisseling van producten en diensten bv. uitwisseling van producten uit de moestuin

3.3.4.2 Herbestemmen oude agrarische infrastructuur naar nieuwe gebruiksfuncties

Door de schaalvergroting in de landbouw en een daling van het aantal landbouwers, vinden we in de open ruimte heel wat leegstaande agrarische gebouwen. Daar waar ze waardevol zijn, zouden ze een nieuwe functie moeten kunnen krijgen.

Onder deze maatregel kunnen projecten binnen Omgevingskwaliteit door investeringen van zodra er een Vlaams wetgevend kader is.

Vlaanderen (beleidswerkgroep Ruimte Vlaanderen) werkt aan een wetgevend kader. De provincie Antwerpen volgt dit op, op basis van eerder vernoemde ILVO-studie, en tekent op basis hiervan een eigen beleid uit. Van zodra het Vlaamse kader er is, kunnen onder dit thema projecten ingediend worden. Type projecten Omgevingskwaliteit door investeringen

Projecten die leegstaande oude agrarische infrastructuur herbestemmen naar gemeenschapsfuncties met een multifunctioneel karakter bv. de renovatie van een leegstaande boerderij naar een sociaal restaurant, dat werkt met hoeve- en streekproducten,

langs het fiets- of wandelknooppuntennetwerk in de stads- of dorpsrand.

Participatietrajecten om te komen tot een dorpsontwikkelingsstrategie of dorpskernvernieuwing

Bijna de helft van de Vlamingen woont in een dorp. Onze provincie telt zo'n 200 dorps- en stadskernen (eigen berekening). Tot op heden werd van deze verschillende dorpskernen geen verdere analyse of opdeling gemaakt. Dit zal in de loop van 2016 en 2017 wel gebeuren, om uit te monden in een provinciaal dorpenbeleid. Dorpen zijn belangrijk: er wordt gewoond en geleefd...heel wat gemeenten willen met hun dorpen aan de slag, maar missen personele en financiële slagkracht.

Onder deze maatregel kunnen projecten onder Omgevingskwaliteit door investeringen en Platteland Plus.

Type projecten Omgevingskwaliteit door investeringen

- Dorpskernvernieuwing die vooraf zijn gegaan door een participatietraject.

Type projecten Platteland Plus

- Participatietraject om te komen tot een dorpsontwikkelingsstrategie of dorpskernvernieuwing.

3.3.4.3 Brede basisvoorzieningen in dorpen

Dorpen zijn maar leefbaar als er economische activiteit aanwezig is in de dorpskern. Zoniet, ontstaan er slaapdorpen. Rekening houdende met de beperkte ruimte, moet er gestreefd worden naar 'brede' voorzieningen of voorzieningen die verschillende functies gelijktijdig vervullen. Op deze manier krijgen ook kansgroepen (senioren, armen,...) toegang tot de nodige basisvoorzieningen.

▼ Meerle: plattelandsdorp van Hoogstraten (RURANT vzw)

© Willem Rombaut

Onder deze maatregel kunnen enkel projecten binnen Platteland Plus.

Type projecten P+

- Projecten die lokale ondernemers aanzetten om basisvoorzieningen te verlenen bv. lokale groenteboer doet ook dienst als mini-bibliotheek.

3.3.4.4 Verenigingsleven op het platteland

Het platteland wordt gevormd door zijn bewoners. Traditionele organisatiestructuren, gelinkt aan de zuilen, verliezen stilaan terrein. De burger van vandaag kan zich wel inzetten voor tijdelijke niet-gestructureerde vormen van het verenigingsleven. Dit

gemeenschapsvormende vrijwilligerswerk willen we een extra duwtje in de rug geven via quick wins. Onder deze maatregel kunnen enkel projecten binnen Platteland Plus.

Type projecten P+

- Projecten die de jongerencultuur op het platteland stimuleren. We subsidiëren hier NIET het reguliere jongerenbeleid van een gemeente, zoals de bouw van een scoutslokaal.
- Quick wins ter ondersteuning/stimulering van vernieuwende initiatieven die door het niet-gestructureerd vrijwilligerswerk (max. €10.000 totale projectkost) genomen worden, die bijdragen aan de leefbaarheid van het dorp (nieuwe burgerinitiatieven) op een vernieuwende manier en zorgen voor maatschappelijke integratie bv. een groep bewoners plant samen een verloren stukje groen aan in samenwerking met de gemeente.

3.3.5 Naar een functioneel wegennet op het platteland

Trage Wegen

Onze provincie heeft al een goed uitgebouwde werking rond Trage Wegen. Niettemin is er rond dit thema nog vernieuwing mogelijk.

Onder deze maatregel kunnen enkel projecten binnen Platteland Plus.

Type projecten Platteland Plus

Projecten die zorgen voor vernieuwende toepassingen voor trage wegen. Geen aanleg van nieuwe trage wegen.

3.4 BEGUNSTIGDEN

Projecten kunnen worden ingediend door

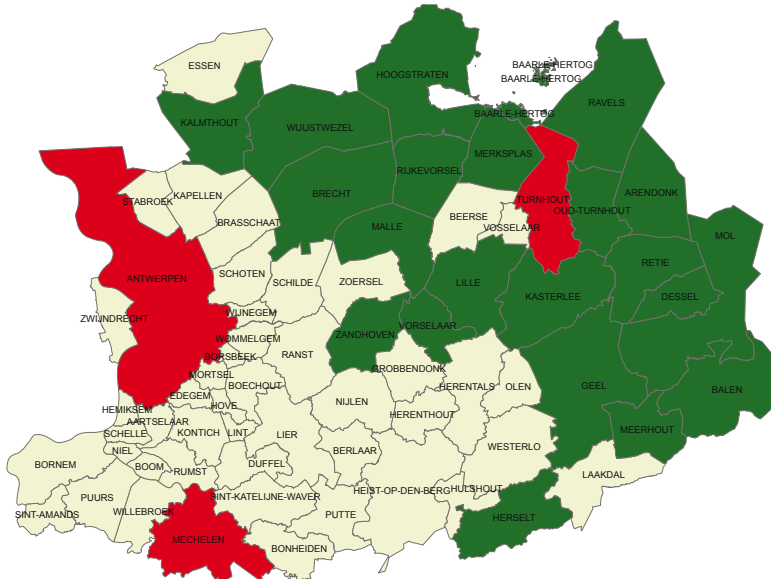
- Gemeentebesturen of hun verzelfstandigde agentschappen;
- OCMW's of hun verzelfstandigde agentschappen;
- Provinciebesturen (max. 5% van het budget* van OmgevingsKwaliteit) of hun verzelfstandigde agentschappen;
- Verenigingen zonder winstoogmerk;
- Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met rechtspersoonlijkheid;
- Stichtingen;
- Publieke rechtspersonen (m.u.v. de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en de verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse gemeenschap en het Vlaamse Gewest);
- Bij de maatregel OmgevingsKwaliteit door samenwerking kunnen ook vennootschappen en verenigingen met winstoogmerk projecten indienen;
- Onder OmgevingsKwaliteit door samenwerking kunnen toeristische projecten, die geen proefprojecten zijn, enkel ingediend worden door micro-ondernemingen.

Een promotor die niet tot deze lijst behoort (bv. natuurlijke personen of feitelijke verenigingen), kan geen projecten indienen in OmgevingsKwaliteit of Platteland Plus.

* Deze 5%-regel geldt voor het volledige budget van OmgevingsKwaliteit en wordt over de volledige programmaperiode bekeken. Deze regel geldt niet voor P+.

3.5 TOEPASSINGSGBIED

Figuur 2: Toepassingsgebied Omgevingskwaliteit door investeringen

Het toepassingsgebied van Omgevingskwaliteit door investeringen, en Omgevingskwaliteit door samenwerking en Platteland Plus is verschillend. Figuur 2 toont het toepassingsgebied van Omgevingskwaliteit door investeringen, figuur 3 dat van Platteland Plus en Omgevingskwaliteit door samenwerking.

Op bovenstaande kaart zijn de donkergroene gemeenten de gemeenten met minder dan 350 inwoners per km^2 of minder dan 15% bebouwingsgraad. Deze zijn geïdentificeerd als de echte plattelandsgemeenten van Vlaanderen. Enkel projecten uit deze gemeenten komen in aanmerking voor cofinanciering binnen de maatregel Omgevingskwaliteit door investeringen.

De rode gemeenten zijn de centrum- en grootsteden. Projecten in de centrum- en hoofdsteden komen niet in aanmerking voor de maatregel Omgevingskwaliteit door investeringen. Ook projecten in de lichtgroene gemeenten of de gemeenten met meer dan 350 inwoners per km^2 of meer dan 15% bebouwingsgraad, kunnen geen projecten indienen in Omgevingskwaliteit door investeringen.

Het toepassingsgebied van Omgevingskwaliteit door samenwerking en Platteland Plus is ruimer, namelijk heel de provincie, met uitzondering van de centrum- en grootsteden (rode gemeenten in figuur 3). In alle grijze gemeenten kunnen hier dus dienstverleningsprojecten. Projecten die inhoudelijk,

omwille van hun agrarische focus en investeringskarakter, onder Omgevingskwaliteit door investeringen zouden vallen, maar die omwille van hun locatie daar niet kunnen, kunnen ook ingediend worden onder Platteland Plus (agrarische investeringsprojecten in lichtgroene gemeenten).

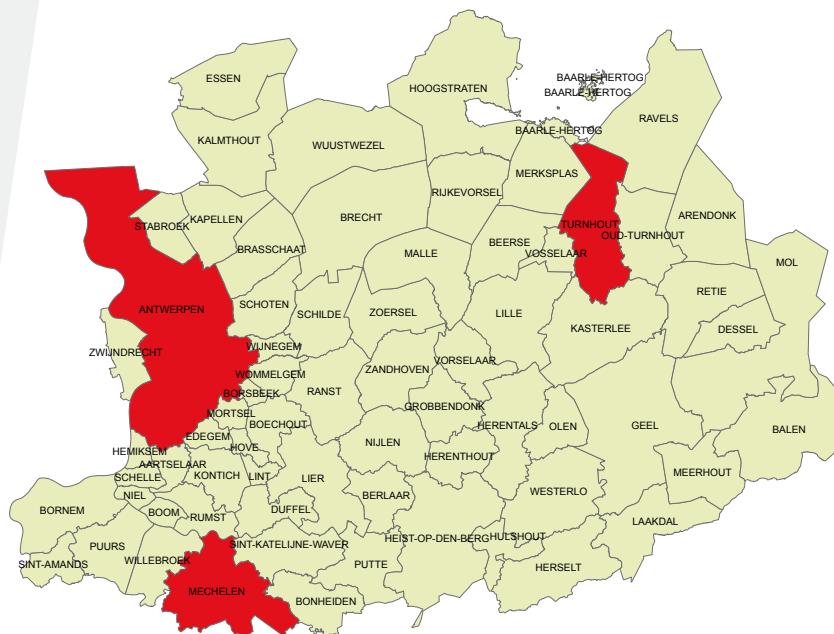
We verduidelijken het toepassingsgebied met een klein voorbeeld:

- De gemeente Rijkevorsel is een donkergroene gemeente, en kan dus een investeringsproject (bv. de renovatie van een oude molen) met agrari-

sche focus indienen in Omgevingskwaliteit door investeringen en een dienstverleningsproject (bv. een project rond boeren in armoede) met agrarische focus indienen in Omgevingskwaliteit door samenwerking.

- De gemeente Heist-op-den-Berg, een lichtgroene gemeente, kan geen zuiver investeringsproject met agrarische focus indienen in Omgevingskwaliteit door investeringen, (bv. renovatie van een leegstaand agrarisch gebouw tot food hub). Dit kan wel gefinancierd worden via Platteland Plus.

Figuur 3: Toepassingsgebied Omgevingskwaliteit door samenwerking en Platteland Plus

4. LEADER

Op Europees niveau ontstond LEADER begin jaren 1990 als een innovatieve methode om aan plattelandsontwikkeling te doen. LEADER zorgt voor een gebiedsgerichte en lokale plattelandswerking door de oprichting van een Plaatselijke Groep (PG), een plaatselijk publiek-privaat samenwerkingsverband. De Plaatselijke Groep maakt een Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) op, die de basis vormt voor het indienen van mogelijke projecten en leidt tot een verbetering van de leefbaarheid in het gebied. De strategie komt bottom-up tot stand en wordt ook bottom-up gerealiseerd. PG's werken multisectoraal, waardoor samenwerking en netwerkvorming bereikt wordt.

Een Plaatselijke Groep is een representatieve vertegenwoordiging van het sociaaleconomisch milieu van het gebied. De gemeentebesturen, gelegen binnen het afgebakend LEADER gebied, zijn vertegenwoordigd binnen de Plaatselijke Groep. De PG bestaat voor minstens 50% uit vertegenwoordigers van de private sector (economische en sociale partners, middenveld, verenigingen).

Artikels 42 t.e.m. 44 uit de Europese verordening rond plattelandsontwikkeling vormen de basis voor de LEADER-werking. LEADER wordt net zoals Omgevingskwaliteit voor 50% gefinancierd door Europa; Vlaanderen en de provincies vullen de overige 50% gelijk aan.

In de loop van 2014 werd samen met RURANT vzw een proces doorlopen om te komen tot 3 LEADER-gebieden in onze provincie. De provincie Antwerpen heeft zoveel mogelijk gemeenten de kans willen geven om mee te participeren in het LEADER-verhaal. Thematisch dient elk LEADER-gebied in te zetten op 3 thema's met agrarische focus uit een keuzelijst van 15, bepaald door Vlaanderen. Het was de keuze van de provincie Antwerpen om elk LEADER-gebied te laten inzetten op het thema plattelandarmoede.

Anders dan in de vorige programmaperiode zijn de LEADER gebieden niet exclusief t.o.v. de maatregel Omgevingskwaliteit. Dit wil zeggen dat als een project past binnen een (sub-)thema van een LEADER gebied en binnen de maatregel 'Omgevingskwaliteit' of 'Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving', én het project zich volledig situeert binnen het LEADER gebied, dan moet de projectaanvraag ingediend worden bij LEADER. Uitzonderingen worden in afstemming met de beheersdienst

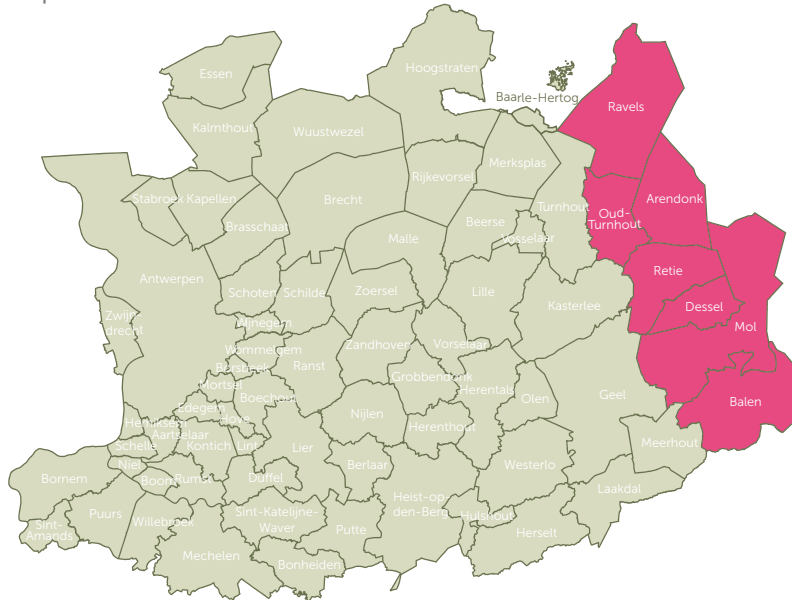
en het Provinciaal Steunpunt Platteland geval per geval bekeken. Als het project thematisch niet aansluit bij de doelstellingen van het LEADER-gebied, maar wel past binnen de inhoudelijke scope van de maatregel Omgevingskwaliteit of Platteland Plus, dan kan het binnen die subsidiestromen worden ingediend.

In wat volgt wordt elk LEADER gebied kort voorgesteld. De werking van de LEADER-gebieden in onze provincie wordt gefaciliteerd door RURANT vzw: elk LEADER-gebied heeft zijn eigen aanspreekpunt voor de Plaatselijke Groep en voor potentiële projectpromotoren, zijnde de LEADER-coördinator.

▼ Fauna-akker

Figuur 4: LEADER Kempen Oost

4.1 LEADER KEMPEN OOST

LEADER Kempen Oost is het kleinste LEADER-gebied van de 3 Antwerpse LEADER-gebieden, en bestaat uit 7 gemeenten (Ravels, Arendonk, Oud-Turnhout, Retie, Dessel, Mol, Balen). Het gebied zet in op volgende 3 thema's, met de daarbij horende subdoelstellingen:

1. **Landbouw- en natuureducatie**
 - a. Vernieuwende vormen van landbouweducatie, met bijzondere aandacht voor scholen
 - b. Educatie die natuur en landbouw belicht als dragers van de open ruimte
 - c. Boer-burger initiatieven
2. **Streekidentiteit**
 - a. Het ontwikkelen, inzetten en bundelen van de agrarische identiteit van de regio
 - b. Lokale voedsel strategieën die bijdragen tot streekidentiteit

3. Armoede en kwetsbaarheid in de landbouw- en plattelandsgemeenschap

- a. Inspelen op de behoefte aan gezond voedsel aan democratische prijzen voor kansengroepen
- b. Een minimum aan basishuisvesting
- c. Mensen bereiken (outreaching)

Deze 3 doelstellingen met hun subdoelstellingen worden verder toegelicht in de Lokale Ontwikkelingsstrategie van LEADER Kempen Oost, die je kan vinden op www.leaderprovincieantwerpen.be

4.2 LEADER MARKAANTE KEMPEN +

LEADER MarkAante Kempen+ bestaat uit 13 gemeenten in het noorden van onze provincie: Stabroek, Kapellen, Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Brecht, Zoersel, Malle, Rijkevorsel, Hoogstraten, Merksplas, Beerse en Baarle-Hertog. Dit gebied zet in op volgende 3 thema's met subdoelstellingen, die ook terug te vinden zijn in hun Lokale Ontwikkelingsstrategie op www.leaderprovincieantwerpen.be:

1. Landbouw- en natuureducatie

- Inzetten op educatie de landbouw als belangrijke economische sector in de streek in de kijker zet, met bijzondere aandacht voor scholen
- Werken aan innovatieve vormen van landbouw- en natuureducatie, gericht op scholen
- Invulling geven aan waardevolle historische gebouwen als educatieve poorten (landbouw en natuur)

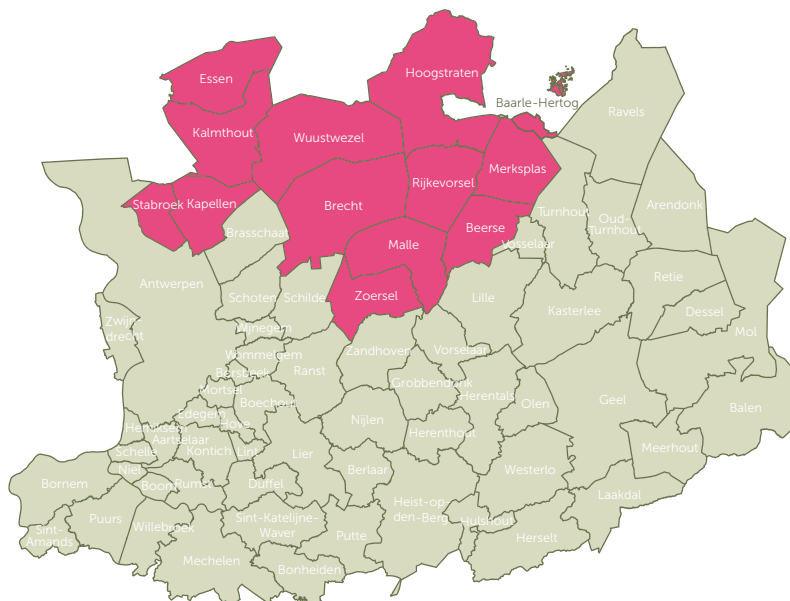
d. Natuur- en plattelandseducatie aanbieden aan landbouwers

2. Vrijwaren en ontwikkelen van de open ruimte

- De Noorderkempen als het ideale landbouwgebied
- Experimenten en strategieën voor leegstaande boerderijen
- Landschapsherstel
- Landschappelijke integratie van landbouwbedrijven

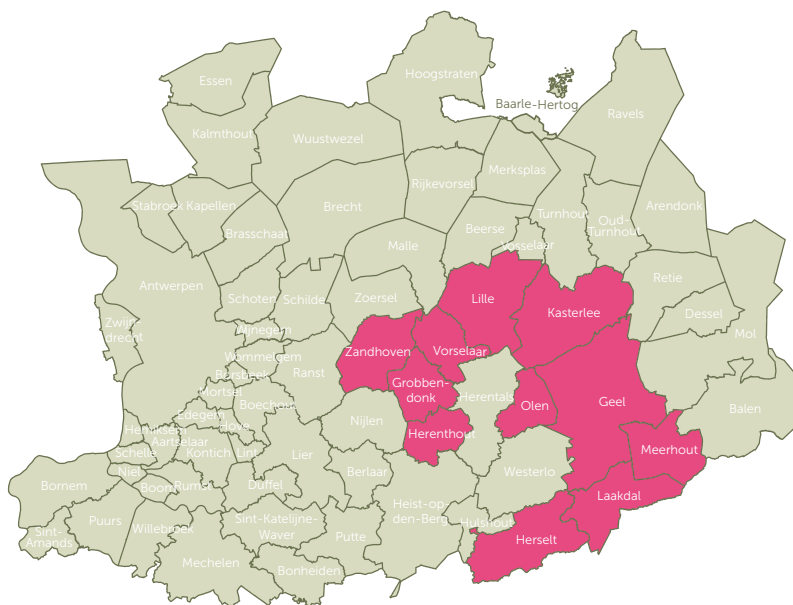
3. Armoede en kwetsbaarheid in de landbouw- en plattelandsgemeenschap

- Inspelen op de behoefte aan gezond voedsel aan democratische prijzen voor kansengroepen
- Een minimum aan basishuisvesting
- Mensen bereiken (outreaching)

Figuur 5: LEADER MarkAante Kempens +

Figuur 6: LEADER Kempen Zuid

4.3 LEADER KEMPEN ZUID

LEADER Kempen Zuid bestaat uit 11 gemeenten in het zuidoosten van onze provincie: Herenthout, Grobbendonk, Zandhoven, Vorselaar, Lille, Kasterlee, Olen, Geel, Meerhout, Laakdal en Herselt. LEADER Kempen Zuid zet in op volgende thema's, ook terug te vinden in hun Lokale Ontwikkelingsstrategie (www.leaderprovincieantwerpen.be):

1. Werken aan biodiversiteit op het Vlaamse platteland (agrobiodiversiteit)

- Agrarisch natuurbeheer door en met landbouwers
- Meer biodiversiteit in het landbouwlandschap
- Werken aan draagvlakverbreding rond agrobiodiversiteit

2. Streekidentiteit

- Hoeve- en streekproducten 2.0
- Lokale voedsel strategieën die bijdragen aan de streekidentiteit
- Branding van de streek
- Innovatieve toeristische en recreatieve projecten uitwerken en versterken

3. Armoede en kwetsbaarheid in de landbouw- en plattelandsgemeenschap

- Inspelen op de behoefte aan gezond voedsel aan democratische prijzen voor kansengroepen
- Een minimum aan basishuisvesting
- Mensen bereiken (outreaching)

5.

PLATTELANDSONTWIKKELING DOOR SAMENWERKING MET DE STEDELIJKE OMGEVING

De maatregel 'Samenwerking met de stedelijke omgeving' is een vertaling van art.35 uit de Europese verordening rond plattelandsontwikkeling. De provincie Antwerpen onderschrijft het belang van de relatie stad-platteland, zeker in onze verstedelijkte provincie.

Vlaanderen kiest voor deze maatregel 2 thema's waar rond samenwerking kan opgezet worden, nl.

- Lokale voedselvoorziening en
- Hernieuwbare energie.

Met deze maatregel kunnen LEADERachtige samenwerkingsverbanden worden opgezet tussen het platteland en verstedelijkte kernen. Vlaanderen vertaalt dit technisch in een samenwerking tussen min. 1 plattelandsgemeente (donkergroene gemeente, zie figuur 2) en min. 1 niet-plattelandsgemeente (lichtgroene of rode gemeente). Enkel de kosten voor de opstart van het samenwerkingsverband worden gecofinancierd, niet de investeringen die uit de actie zouden voortvloeien. Het samenwerkingsproject moet leiden tot

- een gedragen en actuele ontwikkelingsstrategie op initiatief van het platteland m.b.t. lokale voedselvoorziening of hernieuwbare energie;

- met als gevolg een dynamisering van het betrokken gebied zodat het klaar is voor de uitvoering van een collectief, territoriaal project.

Er wordt alleen steun verleend aan pas opgerichte netwerken en aan netwerken die een activiteit starten die nieuw is voor hen. Een gedetailleerde omschrijving van welke kosten subsidiabel zijn, wordt gecommuniceerd met de oproep.

Potentiële begunstigden van deze maatregel zijn:

- Gemeenten, gemeentelijk verzelfstandigde agentschappen, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, OCMW's en verzelfstandigde agentschappen van OCMW's;
- Provincies en provinciaal verzelfstandigde agentschappen;
- Verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's);
- Stichtingen;
- Coöperaties van landbouwers en beheergroepen, al of niet met niet-landbouwers;
- Feitelijke verenigingen van landbouwers;

- Publiekrechtelijke rechtspersonen (m.u.v. de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en de verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse gemeenschap en het Vlaamse Gewest).

De oproep voor deze maatregel wordt éénmalig gelanceerd. Deze projecten worden net zoals de projecten van Omgevingskwaliteit op het platteland, geadviseerd door de Technische Werkgroep en goedgekeurd door het Provinciaal Management Comité. Voor dit type van projecten wordt in totaal over de hele programmaperiode slechts €100.000 voorzien, waarvan €20.000 voor de opmaak van een ontwikkelingsstrategie (100% cofinanciering) en €80.000 voor het dynamiseren van het gebied (65% cofinanciering).

6. PROCEDURES

Figuur 7: Besluitvormingsprocedure OKW en P+ projecten

6.1 PROCEDURE OMGEVINGSKWALITEIT EN PLATTELAND PLUS

Voor de praktische uitwerking van het PPOP (OKW en P+) zullen projectpromotoren instaan. In deze paragraaf wordt beschreven welk traject een project binnen de provincie Antwerpen doorloopt vanaf indiening tot goedkeuring (figuur 7).

In wat volgt overlopen we de verschillende stappen van projectidee over projectgoedkeuring tot projecteinde. Het proces van stap 1 t.e.m. stap 6 duurt ongeveer 8 maanden; de oproep wordt meestal gelanceerd in het voorjaar, de finale bekrachtiging van de Vlaamse en Europese cofinanciering is te verwachten in januari – februari van het jaar erna. Het is belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium een eerste projectidee af te stemmen met het Provinciaal Steunpunt Platteland; dit kan zelfs voor het lanceren van de oproep. Indien het budget niet voor 100% werd toegewezen, kan er nog een tweede oproep voor het resterende budget georganiseerd worden.

Stap 1: aanmelding Provinciaal Steunpunt Platteland met projectidee

Stap 2: provinciale KwaliteitsKamer voor investeringsprojecten

Stap 3: indiening van het project bij het Provinciaal Steunpunt Platteland: controle op ontvankelijkheid – opsplitsen dossiers in OKW inv. / OKW sw. / P+

Stap 4: Technische Werkgroep screent projecten o.b.v. beoordelingscriteria en maakt een advies op aan PMC

Stap 5 OKW: Provinciaal Management Comité keurt projecten goed

Stap 5 P+: beperkt Provinciaal Management Comité keurt projecten goed

Stap 6: deputatie bekrachtigt provinciale cofinanciering - kabinet Vlaamse minister bekrachtigt Vlaamse en Europese cofinanciering

Stap 7: project start binnen 3 maanden na goedkeuring en bewijst 2 maal per jaar zijn kosten (declaraties) binnen N+2

6.1.1 Stap 1: aanmelding projectidee

Vanaf 2016 organiseert het Provinciaal Management Comité (PMC) via het Provinciaal Steunpunt Platteland (PSP) elk jaar een oproep tot het indienen van plattelandsontwikkelingsprojecten binnen Omgevingskwaliteit (door investeringen en door samenwerking) en Platteland Plus. Deze oproep wordt zo ruim mogelijk gecommuniceerd naar het doelpubliek (lokale actoren en besturen) via verschillende kanalen.

Het jaarlijks budget voor de maatregel Omgevingskwaliteit bedraagt €700.000; het jaarlijks budget voor Platteland Plus bedraagt €489.000. De maximale projectkost bedraagt €200.000 per jaar en €300.000 indien het project wordt vastgelegd op 2 budgetjaren. Een project kan niet op meer dan 2 budgetjaren worden vastgelegd.

Voor een maximale inbedding in het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan, wordt geadviseerd om in een zo vroeg mogelijk stadium van projectidee, zelfs voor de oproep, contact op te nemen met het Provinciaal Steunpunt Platteland. Het steunpunt gaat dan samen met de promotor na hoe het projectvoorstel technisch en inhoudelijk samen met eventuele andere stakeholders het best uitgewerkt kan worden.

Voor plattelandsontwikkelingsprojecten wordt een standaard projectfiche en handleiding voor het invullen van de projectfiche opgemaakt door de beheersdienst (VLM) in samenwerking met de provincies, die terug te vinden is op de website. Het PSP adviseert de promotor voor welk subsidiekanaal hij/zij het best kiest.

6.1.2 Stap 2: provinciale KwaliteitsKamer

Indien u een investeringsproject wenst in te dienen ($\geq 50\%$ investeringskosten, OKW door investeringen of P+), dient u dit project vóór indiening voor advies voor te leggen aan de provinciale KwaliteitsKamer. De provinciale KwaliteitsKamer zorgt ervoor dat plattelandsontwikkelingsprojecten een positieve impact hebben op de beeldkwaliteit op het platteland, door potentiële projectpromotoren te adviseren. De provinciale KwaliteitsKamer komt een aantal keer per jaar samen. Deze data vindt u steeds terug op de website. Het

is belangrijk om uw project al in de ontwerpfase, vóór aanvraag van eventuele vergunningen, voor te leggen aan de KwaliteitsKamer, zodat de adviezen van de KwaliteitsKamer maximaal kunnen worden meegenomen. Meestal zal een project meerdere malen moeten worden voorgelegd aan de KwaliteitsKamer.

De KwaliteitsKamer bestaat uit provinciale experten op het gebied van landbouw, erfgoed, duurzaamheid... maar ook vertegenwoordigers aangeduid door de Vlaamse bouwmeesters. Het PSP vormt het secretariaat. De KwaliteitsKamer kijkt o.a. naar vormgeving, samenhang met stedenbouwkundige, historische en landschappelijke context, publieke toegankelijkheid en duurzaamheid.

Het advies van de KwaliteitsKamer is verplicht, maar niet bindend. Het is wel bepalend voor de beoordeling van de voorstellen door de Technische Werkgroep en PMC.

6.1.3 Stap 3: project indienen

Vóór de deadline voor indienen van de projectvoorstellen, gecommuniceerd in de oproep, dient de promotor zijn project op papier (in tweevoud) en digitaal in bij het Provinciaal Steunpunt Platteland. Het Provinciaal Steunpunt Platteland screent vervolgens het project op de ontvankelijkheids-criteria, en vraagt indien nodig bijkomende informatie/documenten op bij de promotor. Het Provinciaal Steunpunt Platteland gaat ook na of het project het best past in OKW door investeringen, OKW door samenwerking, of P+, op basis van het PPOP:

- Indien het project een investeringsproject is met agrarische focus of een dorpskernvernieuwing, landt het op basis van waar de investeringen plaats vinden in OKW door investeringen (donkergroene gemeenten) of in P+ (lichtgroene gemeenten);
- Indien het project een dienstverleningsproject is met agrarische focus landt het project in OKW door samenwerking, indien er samenwerking is tussen minstens 2 partners;
- In alle andere gevallen landt het project in P+.

6.1.3.1 Ontvankelijkheidscriteria

- Het dossier werd vóór of op de deadline voor indiening, zoals gecommuniceerd in de oproep, ingediend. De poststempel geldt hier als bewijs.
- Het project krijgt geen andere Europese of Vlaamse projectsubsidies.
- De promotor en eventuele copromotoren hebben het juiste statuut nl. gemeenten, gemeentelijk verzelfstandigde agentschappen, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, OCMW's en verzelfstandigde agentschappen van OCMW's, provincies en provinciale verzelfstandigde agentschappen, vzw's, stichtingen of publiekrechtelijke rechtspersonen met uitzondering van de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en de verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. Voor OKW door samenwerking kunnen ook vennootschappen en verenigingen met winstoogmerk projecten indienen.
- Indien de promotor een provinciale dienst is, wordt nagegaan of het quotum van 5% van het totale budget voor onze provincie voor Omgevingskwaliteit voor provinciale diensten nog niet bereikt werd.
- Het project past binnen één van de Vlaamse maatregelen.
- Het project past binnen de thema's aangehaald in dit PPOP.
- Het project is geen zuivere studie, met uitzondering van het thema "Gebiedsgerichte oefening met betrekking tot economische activiteiten in leegstaande (agrarische en niet-agrarische) gebouwen".
- Er wordt een cofinanciering voorzien vanuit OKW en P+ van maximaal 65%. De overige 35% wordt gedragen door de hoofdpromotor, eventuele copromotoren en mogelijke andere financieringskanalen. 15% van de totale projectkost moet echter door de hoofdpromotor zelf ingebracht worden.
- Een project dat wordt ingediend onder de maatregel Omgevingskwaliteit door samenwerking is verplicht een

samenwerkingsverband op te starten. Dit samenwerkingsverband is financieel en/of inhoudelijk, en is vast gelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Indien een dossier onontvankelijk is, wordt de promotor hier na screening door het PSP van op de hoogte gebracht. De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

Verder zijn er nog een aantal **aanvullende criteria**, die ook gescreend worden door het PSP bij indiening, maar die niet kunnen leiden tot de onontvankelijkheid van het dossier.

6.1.3.2 Aanvullende criteria

- Indien het een investeringsproject betreft, werden de nodige vergunningen aangevraagd vóór goedkeuring van het dossier. De bewijzen van deze vergunningsaanvragen worden voor het PMC bezorgd aan het PSP.
- Indien het project wordt uitgevoerd in LEADER-gebied, wordt nagegaan of het project thematisch past binnen de LOS van het LEADER-gebied. Indien dit het geval is en het project past geografisch volledig binnen het LEADER-gebied, dan wordt het dossier doorverwezen naar de bewuste PG. Indien het geografisch gebied van het project groter is dan het LEADER-gebied, wordt het project normaliter ingediend bij Omgevingskwaliteit; uitzonderingen worden geval per geval bekeken (in afstemming met de beheersdienst).
- De aangevraagde kosten zijn subsidiabel (zie ook handleiding voor het invullen van het projectfiche) en voldoende in detail uitgewerkt. Kosten worden zoveel als mogelijk geraamd op basis van offertes, die worden toegevoegd aan het dossier.
- Voor investeringsprojecten wordt het advies van de Kwaliteitskamer toegevoegd aan het dossier.

- Het project draagt bij aan één of meerdere van de horizontale Europese thema's: werkgelegenheid – klimaat – armoede.
- De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

6.1.4 Stap 4: technische Werkgroep

De Technische Werkgroep is een specifiek adviesorgaan voor de plattelandsontwikkelingsprojecten en bestaat uit

- experts uit de provinciale diensten en vzw's, inclusief 1 expert per Leadergebied;
- experts uit de Vlaamse administraties;
- experts vanuit de gemeenten;
- de beheersdienst (VLM);
- het Provinciaal Steunpunt Platteland;
- experts uit het middenveld.

De Technische Werkgroep screent de ingediende dossiers op basis van de beoordelingscriteria. Voor elk dossier duidt het PSP 5 lezers aan, die het dossier scoren op de beoordelingscriteria. Deze scores worden besproken op een vergadering van de Technische Werkgroep, waar zowel de pro's als contra's van elk dossier aan bod komen. De Technische Werkgroep kent in consensus een score toe aan elk project (donkergroen= perfect, groen = ok, oranje = twijfelgeval, geel, rood = niet ok). Deze score vormt het advies aan het Provinciaal Management Comité.

Indien de Technische Werkgroep nog vragen heeft over een project of bijkomende aanpassingen wenst aan bepaalde dossiers, maakt het PSP deze opmerkingen over aan de betrokken promotoren na de Technische Werkgroep, maar vóór de vergadering van het PMC.

6.1.4.1 Beoordelingscriteria

Algemene criteria

- **Haalbaarheid van het project:** De promotor heeft de nodige expertise in huis. Het project wordt door de meest geschikte aanvrager ingediend. Er wordt een juiste inschatting van de kosten gemaakt. Het project kan binnen 3 maanden na goedkeuring starten. De looptijd van het project is realistisch (een project loopt maximaal 2,5 jaar per budgetjaar). Het project is duidelijk uitgewerkt in concrete acties. De kritische succesfactoren van het project kunnen overwonnen worden. De samenwerking die wordt opgezet door het project is haalbaar en realistisch.
- **Duurzaamheid van het project:** Het project houdt rekening met de 3 facetten van duurzaamheid: economisch, ecologisch en sociaal. Er is bijzondere aandacht voor de toegankelijkheid voor mindervaliden van ontwikkelde concepten bv. websites, routestructuren,...
- **Continuïteit:** Het project genereert een lange-termijnpact en is geen losstaand initiatief. Op termijn kan het project structureel verankerd worden. Het project is mogelijks overdraagbaar naar andere gemeenten/gebieden.
- **Additionaliteit:** Het project creëert een meerwaarde, die er niet zou zijn zonder de inzet van plattelandsontwikkelingsmiddelen. Het project heeft een voorbeeldfunctie of zorgt voor een hefboomeffect.
- **Innovativiteit:** Het project is innoverend omdat het inspeelt op trends of bestaande problemen met nieuwe methodieken probeert op te lossen. Het project is geen reguliere werking en geen kopie van een bestaand project.
- **Ge3-filosofie:** Het project is gebiedsgericht (problematiek of methodiek is specifiek voor het projectgebied, gedragen door het gebied, genereert een meerwaarde voor de streekidentiteit), gedifferentieerd (innovatief) en geïntegreerd (verschillende beleidsdomeinen pakken het probleem samen aan, partnerschappen zijn breed en effectief).

- Specifiek voor de maatregel OmgevingsKwaliteit door samenwerking wordt er gewaakt of het samenwerkingsverband een meerwaarde heeft voor het project.

Criteria specifiek voor provincie Antwerpen

- People - planet - profit: Het project zorgt gelijktijdig voor people (maatschappij), planet (omgeving, klimaat) en profit (economische rentabiliteit, efficiënt gebruik van hulpbronnen).
- Samenwerking: Het project wordt aangepakt vanuit een beleidsdomeinoverschrijdende visie. Het project wordt door verschillende actoren samen getrokken op een geïntegreerde manier.
- Gemeenschapsvormend: Het project draagt bij aan gemeenschapsvorming/participatie. Het project investeert eerder in mensen dan in stenen. Als er in stenen geïnvesteerd wordt, hebben deze een belangrijk gemeenschapsvormend aspect.
- Multifunctioneel ruimtegebruik: Het project draagt bij aan nieuwe vormen van multifunctioneel ruimtegebruik.
- Pilootproject: Het project maakt het verschil doordat het op een nieuwe manier een bestaand probleem aanpakt of een nieuw probleem aanpakt.
- Mensen zijn belangrijker dan stenen: Het project draagt bij aan de leefbaarheid van het dorp/de lokale gemeenschap. Het project doet dit niet door enkel te investeren in de stenen. Indien er geïnvesteerd wordt in stenen, dan hebben de stenen in de eerste plaats een gemeenschapsvormend aspect. Klassieke dorpskernvernieuwingen, waar stenen primeren, worden niet gefinancierd.
- Streekidentiteit: Het project zet in op streekeigen aspecten.

De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

6.1.5 Stap 5: goedkeuring

6.1.5.1 Omgevingskwaliteit

De projecten die vallen onder de maatregel OKW worden goedgekeurd door het Provinciaal Management Comité. Dit besluitvormingsorgaan bestaat uit

- vertegenwoordigers van de ministers van de Vlaamse regering;
- vertegenwoordigers van de provincieraad;
- vertegenwoordigers van de gemeenten;
- Per LEADER-gebied zetelt 1 stemgerechtigd vertegenwoordiger in het PMC als provincieraadslid of vertegenwoordiger van een gemeente.
- adviserende leden: beheersdienst, programmasecretariaat, Vlaamse en provinciale administratie bevoegd voor platteland, PSP, middenveld en Leadercoördinatoren.

Het PMC keurt de projecten goed op basis van het advies van de Technische Werkgroep en de beschikbare middelen.

6.1.5.2 Platteland Plus

De projecten die onder de maatregel Platteland Plus vallen worden goedgekeurd door het beperkt Provinciaal Management Comité, d.i. een afvaardiging van de Vlaamse kabinetten, de provincieraad, de beheersdienst en het PSP.

6.1.6 Stap 6: Bekrchtiging cofinanciering

Het besluit van het (beperkt) Provinciaal Management Comité wordt voorgelegd aan deputatie voor de provinciale cofinanciering en aan de Vlaamse minister bevoegd voor plattelandsbeleid voor de bekrchtiging van de Vlaamse en Europese cofinanciering. Over deze stap kunnen 1 à 2 maanden heen gaan.

6.1.7 Stap 7: projectopvolging

Na de bekrachtiging van de cofinanciering, ontvangt de promotor een officiële goedkeuringsbrief van het PSP. Het project moet nu starten binnen de 3 maanden na het ontvangen van de goedkeuringsbrief. Twee maal per jaar kan de promotor zijn kosten bewijzen aan de hand van een declaratiedossier. De richtlijnen en formulieren hiervoor zijn te vinden op de website. Het PSP brengt de promotor ruim op voorhand op de hoogte van de naderende deadline en organiseert ten gepaste tijde infosessies rond de administratieve afhandeling.

Bij de uitvoering van het project dient de promotor de communicatieverplichtingen te volgen (zie handleiding). VLM kan eventueel samen met het PSP terreincontroles uitvoeren.

6.2 PROCEDURE PLATTELANDSONTWIKKELING DOOR SAMENWERKING MET DE STEDELIJKE OMGEVING

Figuur 8: Besluitvormingsprocedure samenwerkingsprojecten

Stap 1: aanmelding Provinciaal Steunpunt Platteland met projectidee

Stap 2: indiening van het project bij het Provinciaal Steunpunt Platteland: controle op ontvankelijkheid

Stap 3: Technische Werkgroep screent projecten o.b.v. beoordelingscriteria en maakt een advies op aan PMC

Stap 4: Provinciaal Management Comité keurt projecten goed

Stap 5: deputatie bekrachtigt provinciale cofinanciering – Vlaamse minister bevoegd voor plattelandsbeleid bekrachtigt Vlaamse en Europese cofinanciering

Stap 6: Project start binnen 3 maanden na goedkeuring en bewijst 2 maal per jaar zijn kosten (declaraties)

Voor de praktische uitwerking van het PPOP-luik “samenwerking met de stedelijke omgeving” zullen projectpromotoren instaan. In deze paragraaf wordt beschreven welk traject een samenwerkingsproject binnen de provincie Antwerpen doorloopt vanaf indiening tot goedkeuring (figuur 8).

In wat volgt overlopen we de verschillende stappen van projectidee over projectgoedkeuring tot projecteinde. Het proces van stap 1 t.e.m. stap 6 duurt ongeveer 8 maanden; de oproep wordt éénmalig gelanceerd. Bij onvoldoende kwaliteitsvolle projectvoorstellen, worden de middelen verschoven naar de maatregel Omgevingskwaliteit.

6.2.1 Stap 1: aanmelding projectidee

In het voorjaar 2016 lanceert het Provinciaal Management Comité via het Provinciaal Steunpunt Platteland éénmalig een oproep tot het indienen van samenwerkingsprojecten met de stedelijke omgeving. Deze oproep wordt zo ruim mogelijk gecommuniceerd naar het doelpubliek (lokale actoren en besturen) via verschillende kanalen.

Het budget bedraagt €100.000, waarvan €20.000 voor de opmaak van een lokaal strategisch plan (100% cofinanciering) en €80.000 voor het dynamiseren van het gebied (65% cofinanciering).

Voor een maximale inbedding in het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan, wordt geadviseerd om in een zo vroeg mogelijk stadium van projectidee, zelfs vóór de oproep, contact op te nemen met het Provinciaal Steunpunt Platteland. Het steunpunt gaat dan samen met de promotor na hoe het projectvoorstel technisch en inhoudelijk samen met de promotor en eventuele andere stakeholders het best uitgewerkt kan worden.

Voor samenwerkingsprojecten wordt een standaard projectfiche en handleiding voor het invullen van de projectfiche opgemaakt door de beheersdienst (VLM) in samenwerking met de provincies, die terug te vinden is op de website.

6.2.2 Stap 2: project indienen

Vóór de deadline voor indienen van de projectvoorstellen, gecommuniceerd in de oproep, dient de promotor zijn project op papier (in tweevoud) en digitaal in bij het Provinciaal Steunpunt Platteland. Het Provinciaal Steunpunt Platteland screent vervolgens het project op de ontvankelijkheidscriteria en vraagt indien nodig bijkomende informatie/documenten op bij de promotor.

6.2.2.1 Ontvankelijkheidscriteria

- Het dossier werd vóór of op de deadline voor indiening, zoals gecommuniceerd in de oproep, ingediend. De poststempel geldt hier als bewijs.
- Het project krijgt geen andere Europese of Vlaamse projectsubsidies.
- De promotor en eventuele copromotoren hebben het juiste statuut nl. gemeenten, gemeentelijk verzelfstandigde agentschappen, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, OCMW's en verzelfstandigde agentschappen van OCMW's - provincies en provinciale verzelfstandigde agentschappen – vzw's – stichtingen – coöperaties van landbouwers en beheergroepen, al of niet met niet-landbouwers – feitelijke verenigingen van landbouwers – publiekrechtelijke rechtspersonen met uitzondering van de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en de verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest;
- Het project past binnen één van volgende Vlaamse maatregelen: hernieuwbare energie of lokale voedselvoorziening.
- Het project is een samenwerking tussen minimum 1 donkergroene gemeente en één andere gemeente uit onze provincie.
- Het project bevat geen investeringskosten.

Indien een dossier onontvankelijk is, word de promotor hier na screening door het PSP van op de hoogte gebracht. De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De

meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

Verder zijn er nog een aantal aanvullende criteria, die ook gescreend worden door het PSP bij indiening, maar die niet kunnen leiden tot de onontvankelijkheid van het dossier.

6.2.2.2 Aanvullende criteria

- Indien het project wordt uitgevoerd in LEADER-gebied, wordt nagegaan of het project thematisch past binnen de LOS van het LEADER-gebied. Indien dit het geval is en het project past geografisch volledig binnen het LEADER-gebied, dan wordt het dossier doorverwezen naar de bewuste PG. Indien het geografisch gebied van het project groter is dan het LEADER-gebied, wordt een tussenoplossing met de beheersdienst gezocht.
- De aangevraagde kosten zijn subsidiabel (zie ook handleiding voor het invullen van de projectfiche) en voldoende in detail uitgewerkt. Kosten worden zoveel als mogelijk geraamd op basis van offertes, die worden toegevoegd aan het dossier.
- Het project draagt bij aan één of meerdere van de horizontale Europese thema's: werkgelegenheid – klimaat – armoede.

De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

6.2.3 Stap 3: Technische Werkgroep

De Technische Werkgroep screent de ingediende dossiers op basis van de beoordelingscriteria. De Technische Werkgroep kent in consensus een score toe aan elk project (donkergroen= perfect, groen = ok, oranje = twijfelgeval, geel, rood = niet ok). Deze score vormt het advies aan het Provinciaal Management Comité.

Indien de Technische Werkgroep nog vragen heeft over een project of bijkomende aanpassingen wenst aan bepaalde dossiers, maakt het PSP deze opmerkingen over aan de betrokken promotoren na de Technische Werkgroep, maar vóór de vergadering van het PMC.

6.2.3.1 *Beoordelingscriteria*

Algemene criteria

- Haalbaarheid van het project: De promotor heeft de nodige expertise in huis. Het project werd door de meest geschikte aanvrager ingediend. Er werd een juiste inschatting van de kosten gemaakt. Het project kan binnen 3 maanden na goedkeuring starten. De looptijd van het project is realistisch. Het project is duidelijk uitgewerkt in concrete acties. De kritische succesfactoren van het project kunnen overwonnen worden. De samenwerking die werd opgezet door het project is haalbaar en realistisch.
- Duurzaamheid van het project: Het project houdt rekening met de 3 facetten van duurzaamheid: economisch, ecologisch en sociaal. Er is bijzondere aandacht voor de toegankelijkheid voor mindervaliden van ontwikkelde concepten bv. websites, routestructuren,...
- Continuïteit: Het project genereert een lange termijn impact en is geen losstaand initiatief. Op termijn kan het project structureel verankerd worden. Het project is mogelijks overdraagbaar naar andere gemeenten/gebieden.
- Additionaliteit: Het project creëert een meerwaarde, die er niet zou zijn zonder de inzet van plattelandsonwikkelingsmiddelen. Het project heeft een voorbeeldfunctie of zorgt voor een hefboomeffect.
- Innovativiteit: Het project is innovierend omdat het inspeelt op trends of bestaande problemen met nieuwe methodieken probeert op te lossen. Het project is geen reguliere werking en geen kopie van een bestaand project.
- Ge3-filosofie: Het project is gebiedsgericht (problematiek of methodiek is specifiek voor het projectgebied, gedragen door het gebied, genereert een meerwaarde

voor de streekidentiteit), gedifferentieerd (innovatief) en geïntegreerd (verschillende beleidsdomeinen pakken het probleem samen aan, partnerschappen zijn breed en effectief).

Criteria specifiek voor provincie Antwerpen

- People - planet - profit: Het project zorgt gelijktijdig voor people (maatschappij), planet (omgeving, klimaat) en profit (economische rentabiliteit, efficiënt gebruik van hulpbronnen).
- Samenwerking: Het project wordt aangepakt vanuit een beleidsdomeinoverschrijdende visie. Het project wordt door verschillende actoren samen getrokken op een geïntegreerde manier.
- Gemeenschapsvormend: Het project draagt bij aan gemeenschapsvorming/participatie. Het project investeert eerder in mensen dan in stenen. Als er in stenen geïnvesteerd wordt, hebben deze een belangrijk gemeenschapsvormend aspect.
- Multifunctioneel ruimtegebruik: Het project draagt bij aan nieuwe vormen van multifunctioneel ruimtegebruik.
- Pilootproject: Het project maakt het verschil doordat het op een nieuwe manier een bestaand probleem aanpakt of een nieuw probleem aanpakt.
- Mensen zijn belangrijker dan stenen: Het project draagt bij aan de leefbaarheid van het dorp/de lokale gemeenschap. Het project doet dit niet door enkel te investeren in de stenen. Indien er geïnvesteerd wordt in stenen, dan hebben de stenen in de eerste plaats een gemeenschapsvormend aspect. Klassieke dorpskernvernieuwingen, waar stenen primeren, worden niet gecofinancierd.
- Streekidentiteit: Het project zet in op streekeigen aspecten.

De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

6.2.4 Stap 4: Goedkeuring

Het PMC keurt de projecten goed op basis van het advies van de Technische Werkgroep en de beschikbare middelen. Het PMC keurt in 2 fasen goed. In een eerste fase wordt de €20.000 beschikbaar voor de opmaak van een lokaal strategisch plan toegekend aan 1 of meerdere dossiers. Eens het lokaal strategisch plan af is, wordt dit opnieuw voorgelegd aan het PMC, met een projectomschrijving voor fase 2, de dynamisering van het gebied. Op basis van de resultaten van het lokaal strategisch plan geeft het PMC al dan niet goedkeuring voor de start van fase 2 en de bijhorende cofinanciering.

6.2.5 Stap 5: Bekrachtiging cofinanciering

Het besluit van het Provinciaal Management Comité wordt voorgelegd aan deputatie voor de provinciale cofinanciering en aan de Vlaamse minister voor plattelandsbeleid voor de bekrachtiging van de Vlaamse en Europese cofinanciering. Over deze stap kunnen 1 à 2 maanden heen gaan.

6.2.6 Stap 7: Projectopvolging

Na de bekrachtiging van de cofinanciering, ontvangt de promotor een officiële goedkeuringsbrief van het PSP. 2 maal per jaar kan de promotor zijn kosten bewijzen aan de hand van een declaratiedossier. De richtlijnen en formulieren hiervoor zijn te vinden op de website. Het PSP brengt de promotor ruim op voorhand op de hoogte van de naderende deadline, en organiseert ten gepaste tijde infosessies rond de administratieve afhandeling.

Bij de uitvoering van het project dient de promotor de communicatieverplichtingen te volgen (zie handleiding). De VLM kan eventueel samen met het PSP terreincontroles uitvoeren.

6.3 PROCEDURE LEADER

Voor de praktische uitwerking van LEADER projecten zullen projectpromotoren instaan. In deze paragraaf wordt beschreven welk traject een LEADER-project doorloopt vanaf indiening tot goedkeuring (figuur 9). De procedure en de selectiecriteria zijn licht verschillend van gebied tot gebied. Voor de meest up-to-date informatie wordt best steeds de website geraadpleegd www.leaderprovincie-antwerpen.be. Anders dan voor de OKW en P+ projecten wordt in LEADER lokaal door een Plaatselijke Groep over de projecten beslist.

Figuur 6: Besluitvormingsprocedure Lokale Ontwikkelingsstrategieën Leader

Stap 1: aanmelding bij LEADER coördinator met projectidee

Stap 2: provinciale KwaliteitsKamer voor investeringsprojecten

Stap 3: indiening van het project bij de LEADER coördinator

Stap 4: Technische Werkgroep screent projecten op **ontvankelijkheidscriteria en technische elementen**

Stap 5: Plaatselijke Groep screent de projecten op beoordelingscriteria

Stap 6: Plaatselijke Groep keurt projecten al dan niet goed

Stap 7: project start binnen 3 maanden na goedkeuring en bewijst 2 maal per jaar zijn kosten (declaraties) binnen N+2

In wat volgt overlopen we de verschillende stappen van projectidee over projectgoedkeuring tot projecteinde. Het proces van stap 1 t.e.m. stap 6 duurt ongeveer 9 maanden. Jaarlijks wordt er minimaal 1 gezamenlijke LEADER oproep gelanceerd in het voorjaar met deadline voor indiening in het najaar.

6.3.1 Stap 1: aanmelding projectidee

Elk voorjaar lanceren de 3 Plaatselijke Groepen een gezamenlijke oproep. Deze oproep wordt zo ruim mogelijk gecommuniceerd naar het doelpubliek via verschillende kanalen.

Voor een maximale inbedding in de Lokale Ontwikkelingsstrategieën, wordt geadviseerd om in een zo vroeg mogelijk stadium van projectidee, zelfs vóór de oproep, contact op te nemen met de LEADER coördinator. Deze gaat dan samen met de promotor na hoe het projectvoorstel technisch en inhoudelijk het best uitgewerkt kan worden. Verder wordt gevraagd om voor de officiële indiening reeds een eerste projectidee tegen een welbepaalde deadline in te dienen. Op deze manier kan er gericht geadviseerd worden om zo te komen tot nog betere projectvoorstellen.

De maximale projectcofinanciering bedraagt €100.000. Er wordt vastgelegd op 1 budgetjaar.

De projectfiche voor LEADER projecten is terug te vinden op de LEADER website.

6.3.2 Stap 2: provinciale KwaliteitsKamer

Indien u een investeringsproject wenst in te dienen ($\geq 50\%$ investeringskosten), dient u dit project vóór indiening voor advies voor te leggen aan de provinciale KwaliteitsKamer. De provinciale KwaliteitsKamer zorgt ervoor dat plattelandsontwikkelingsprojecten een positieve impact hebben op de beeldkwaliteit op het platteland, door potentiële projectpromotoren te adviseren. De provinciale KwaliteitsKamer komt een aantal keer per jaar samen. Deze data vindt u steeds terug op de website. Het is belangrijk om uw project al in de ontwerpfase, vóór aanvraag van eventuele vergunningen, voor te leggen aan de KwaliteitsKamer, zodat de adviezen van de KwaliteitsKamer maximaal kunnen worden meegenomen. Meestal zal een project meerdere malen moeten worden voorgelegd aan de KwaliteitsKamer.

De KwaliteitsKamer bestaat uit provinciale experts op het gebied van landbouw, erfgoed, duurzaamheid... maar ook vertegenwoordigers aangeduid door de Vlaamse bouwmeesters. Het PSP vormt het secretariaat. De KwaliteitsKamer kijkt o.a. naar vormgeving, samenhang met stedenbouwkundige, historische en landschappelijke context, publieke toegankelijkheid en duurzaamheid.

Het advies van de KwaliteitsKamer is verplicht, maar niet bindend. Het is wel bepalend voor de beoordeling van de voorstellen door de Plaatselijke Groep.

6.3.3 Stap 3: project indienen

Vóór de deadline voor indienen van de projectvoorstellen, gecommuniceerd in de oproep, dient de promotor zijn project op papier (in tweevoud) en digitaal in bij de LEADER coördinator.

6.3.4 Stap 4: Technische Werkgroep

De Technische Werkgroep LEADER, bestaande uit de 2 LEADER coördinatoren van de provincie Antwerpen, de coördinator van RURANT vzw, VLM Oost en het Provinciaal Steunpunt Platteland, screent vervolgens het project op de ontvankelijkheidscriteria, en vraagt indien nodig bijkomende informatie/documenten op bij de promotor. Verder kijkt de TW ook naar de subsidiabiliteit van de kosten, eventuele dubbelfinanciering met andere kanalen, complementariteit met de Lokale Ontwikkelingsstrategieën en het Provinciaal PlattelandsOntwikkelingsPlan, eventuele juridische en boekhoudkundige aspecten en het advies van de KwaliteitsKamer. Het advies van de Technische Werkgroep wordt meegenomen door de PG in hun beoordeling van het dossier op basis van de selectiecriteria.

6.3.4.1 Ontvankelijkheidscriteria

- Het dossier is tijdig binnen digitaal en per post. De poststempel geldt als bewijs voor het papieren dossier.
- Het dossier is volledig: projectfiche + bijhorende Excel tabellen.

- Het dossier zal worden uitgevoerd op grondgebied van het betreffende LEADER gebied
- Het project past binnen 1 van de 3 gekozen thema's en hun subdoelstellingen uit de LOS.
- Het project wordt ingediend door de toegelaten promotor.
- Het project vraagt maximaal €100.000 cofinanciering
- Het project ligt vast op 1 budgetjaar.
- Het project overschrijdt de maximale duurtijd niet, nl.2,5 jaar.
- De reeds gekende vergunningen zijn bij goedkeuring minstens aangevraagd.
- Het project start binnen de 3 maanden na goedkeuring.
- Er is voldoende garantie voor de 35%, die niet gesubsidieerd wordt. Indien mogelijk wordt er een garantieverklaring meegegeven bij de indiening van het project. Daarnaast zijn er nog engagementverklaringen van betrokken partners en samenwerkingsovereenkomsten tussen copromotoren. Deze moeten allemaal schriftelijk en digitaal aanwezig zijn bij de beslissings-PG.

Indien een dossier onontvankelijk is, wordt de promotor hier na screening door de TW van op de hoogte gebracht. De hier vermelde criteria zijn indicatief en worden mogelijks in de loop van de programmaperiode aangepast. De meest recente en correcte criteria zijn steeds terug te vinden op de website en worden ook gecommuniceerd bij elke oproep.

6.3.5 Stap 5: Beoordeling door Plaatselijke Groep

De promotoren stellen na de indieningsdatum hun project voor aan de Plaatselijke Groep, waarna de PG-leden eventueel bijkomende vragen ter verduidelijking kunnen stellen. Na deze eerste vergadering worden de dossiers door de PG gequoteerd op basis van de selectiecriteria. Dit is louter indicatief. Na de voorstellingsvergadering kan

er aan de promotoren huiswerk opgelegd worden aan dossiers die volgens de PG onvoldoende werden uitgewerkt.

6.3.5.1 Beoordelingscriteria

- Het project legt een link met landbouw.
- Het project zet in op sector overschrijdende aspecten/ kruispunten tussen beleidsdomeinen op het platteland.
- Het project is haalbaar met de gevraagde middelen en binnen de vooropgestelde termijn.
- Het project zorgt voor samenwerking tussen verschillende stakeholders en betrokkenen op het platteland.
- Het project vertrekt vanuit een bottom-up initiatief.
- Het project is innovatief.
- Het project beoogt een gebiedsgerichte werking.

6.3.6 Stap 6: Goedkeuring door PG

In de beslissingsvergadering wordt er na een groepsdiscussie bij elk projectvoorstel gezocht naar consensus binnen de vergadering. Indien dit niet kan, wordt overgegaan tot een geheime stemming. Deze besluitvormingsprocedure is licht verschillend van PG tot PG.

6.3.7 Stap 7: Projectopvolging

Na goedkeuring door de PG ontvangt de promotor een officiële goedkeuringsbrief van de LEADER coördinator. Het project moet nu starten binnen de 3 maanden na het ontvangen van de goedkeuringsbrief. Twee maal per jaar kan de promotor zijn kosten bewijzen aan de hand van een declaratiedossier. De richtlijnen en formulieren hiervoor zijn te vinden op de website. De LEADER coördinator brengt de promotor ruim op voorhand op de hoogte van de naderende deadline en organiseert ten gepaste tijde infosessies rond de administratieve afhandeling. Bij de uitvoering van het project dient de promotor de communicatieverplichtingen te volgen (zie handleiding).

CONTACTGEGEVENS

Provinciaal Steunpunt Platteland

Tinne Van Looy
Adviseur platteland provincie Antwerpen

tinne.vanlooy@provincieantwerpen.be
Tel.: 03 240 58 31
GSM: 0473 87 18 11

www.provincieantwerpen.be/platteland

DIENST LANDBOUW- EN PLATTELANDSBELEID

Departement Welzijn, Economie en Plattelandsbeleid

Desguinlei 100 - 2018 Antwerpen

www.provincieantwerpen.be/platteland

Met steun van de
Vlaamse overheid

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.